

apΘkrif

apokrif

Ó nem egy " " természetfilm

Irodalmi folyóirat

megjelenik negyedévente

VII. évfolyam, 4. szám
2014. tél

Főszerkesztő

Nyerges Gábor Ádám *(vers)*

Főszerkesztő-helyettes

Tarcsay Zoltán

Szerkesztők

Torma Mária *(próza)*
Reichert Gábor *(kritika)*
veress dani *(kép)*
Murzsa Tímea *(Apokrif Online)*

Spiritus rector

Fráter Zoltán

•

Munkatársak

Gál Soma *(szerkesztőségi asszisztens/pr)*
Radnóty Zoltán *(tördelés/design)*
Evellei Kata *(szöveggondozás)*

Szerkesztőség

1052 Budapest, Vitkovics Mihály u. 7. IV/1
Tel.: (1) 951 8518; (30) 876 1473
apokriflap@gmail.com

<http://www.apokrifonline.hu>

Felelős kiadó

Palimpszeszt Kulturális Alapítvány

Nyomda

Robinco Kft.
Felelős vezető: Kecskeméthy Péter

Megjelent a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával.

Copyright © 2014 Az Apokrif 2014/4. számának
szerzői és szerkesztői

Megjelenik 250 példányban; az egyes példány ára 350 Ft

ISSN 2060-3207

Szépirodalom

Györe Balázs <i>ne a halál frissítsen fel</i>	7
Makkai Flóra Ágnes <i>Halál(ok)</i>	8
Papp-Für János <i>elmondhatatlan béke, arc</i>	14
Szabó Márton István <i>Nagyon fontos, Mi még csak</i>	18
Horváth Imre Olivér <i>Dorian Gray arca, Omnibuszon</i>	20
Nyerges Gábor Ádám <i>A világ története röviden</i>	22
Hutvágner Éva <i>Bárcsak búcsú, Kemping</i>	30
Szolcsányi Ákos <i>Forr, Zár, Jár</i>	32

Apokrif Könyvek 2014

Szendi Nóra <i>Záróányok (részlet)</i>	39
Bödecs László <i>Elhallgatott, Semmi zsoltár</i>	48
Juhász Tibor <i>Az énekesnő III–VI.</i>	50

Látószög

- Molnár Dóra Eszter** • *Az expresszív feldolgozástól a geometrikus letisztultságig*
(Molnár Zsolt munkáiról) 55

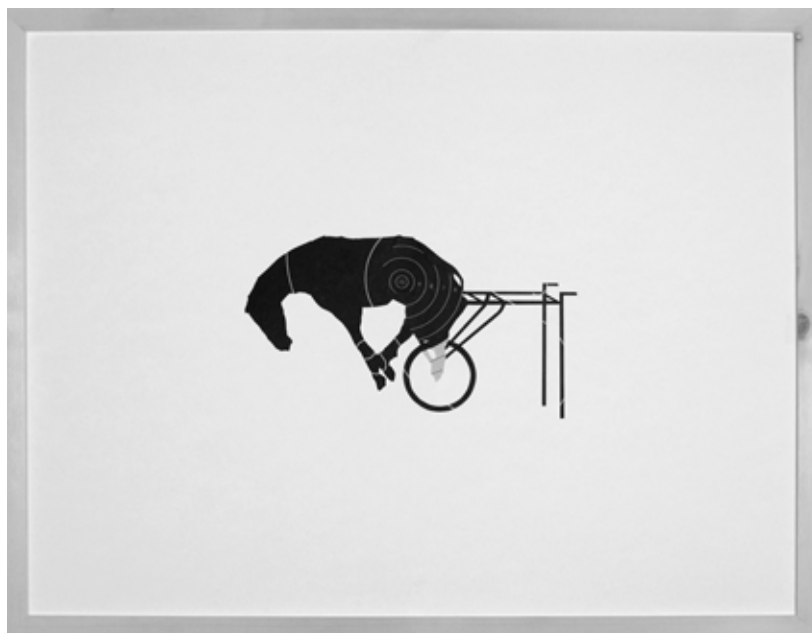
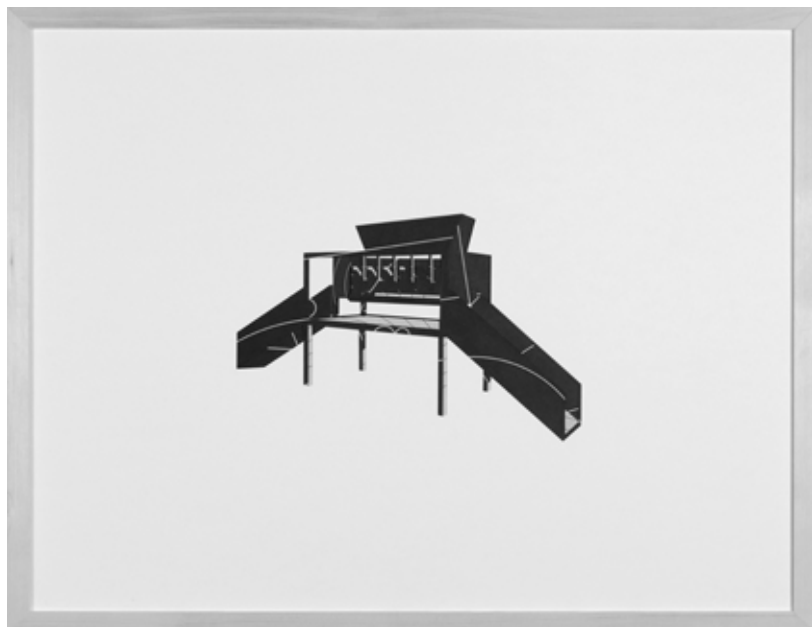
Látótávolság

- Mohácsi Balázs** • *Kék álmok, maszatos fény*
(Kerber Balázs: *Alszom rendszertelenül*) 59
- Vilmos Eszter** • *Apagények árnyékában*
(Háy János: *Napra jutni*) 64
- Murzsa Tímea** • *„Aki mondjuk én vagyok”*
(Pallag Zoltán: *Noir*) 68
- Mizsur Dániel** • *Örökkocsmá*
(Czinki Ferenc: *Egy kocsmá város*) 70

Illusztrációk

*E számunkat Molnár Zsolt grafikai és installációs illusztrálják.
(A művek reprodukcióit – a Vadászfohász kivételével – Lapos László készítette.)*

*A borító a Feldolgozás alatt című fametszet (2012,
140 × 100 cm) felhasználásával készült.*

Molnár Zsolt: *Számokba fojtva*, 2014
kollázs, 30 × 40 cm

ne a halál frissítsen fel

széttett lábbal alszanak
délben ébrednek fel
hasalnak az ágyon
lábukkal kalimpálnak
kimennek az erkélyre
kávézni cigarettázni
szemüvegesek
körmüket festik
szőrszálát távolítanak el
az alsó lábszárról

éveken át
egy öreg néni
lakott szemben
egész nap olvasott
az ablaknál
fejét masszírozta
nem tudom ki volt
hogyan hívták
hogyan halt meg
mikor és kik temették
fiatal lányoknak
adta át a helyét
rohannak a mobilokhoz
ha megcsörren
magukra hagyva
fél órára laptopjukat

Halál(ok)

Már hajnalban benne vagyok a szekrény szín-kavalkádban, és találok is egy feszes koráll-minit. Sok, számtalan nem fogadott hívás. De én nem vagyok. Meghaltam, kész. Azért összeszedem magam, egész jó, tulipiros flancos bombázónak nézek ki, ahogy kilépek a nyári reggelbe. Hát már nyolcra nem érek be. Röhögőgörcs. Elképzelem Nyergesit, meg a professzort, amint órájukat nézik és dokumentált-ágráváló-referátumot írnak rólam. A bakizó zéróhüllő, ez a szőke-nőcske késik. És Karesz, a jó Karesz, az okos Karesz, az én Kareszem, véd engem, jó szerető, jó főnök, de hiába, mert mindenki rólam pusmog. A medicina Hippokratész-szószólója vagyok, próbálkozom is rendszeren naponta dolgokkal, teszek-veszek ide-oda, azokért, kiket megtámadott a kórság.

Leállt a szíve. És azóta állandóan azt a hályogos szemet látom, amint esdekelve kér, kikövetelné magának a még létező egyetlen szippantásnyi levegőt. A halál beállta hat óra tíz perc. Ezt Nyergesi mondja ki. Én meg se tudok szólalni, úgy érzem, ha hangot adok ki, a hangszálaim, az én szép, zengő vokális-húrjaim összetörnek, miszlikbe szakadnak, ezerfelé pattanva robbannak szét. Nem az orvosi műhibaper aggaszt. De felesküdtem, hogy segítek a hadonászó, görcsös fuldoklókon. Béta-blokkoló! Amlodaron! Dopamin!, ordította Nyergesi, és rám se nézett. Két hete eszem magam, amióta kimondta a hat óra tíz percet.

Dög-meleg tobzódik, a járda olvad, túsarkam belesüpped, felejtennem kell, és lám, mily jól megy ez a felejtés-cucc nékem, mert így reggel nyolckor, ahogy indulok gyalogosan, kibicsaklik a bokám, majdnem elzuhanok, nem is vagyok orvosnak való, mi a fenének tanultam ennyit, hiszen még jární sem tudok. Amlodaron! Dopamin!, a fülemben cseng most is. Szívmasszázs! Mellkas-tálcát! De megyek, megyek, most már

azért is bemegyek szép-lánynak álcázva a klinikára. Elképzelem a nagy, ákombákom-riasztó-betűs feliratot, Semmelweis Egyetem. Tiltó felemelt kéz, neked nem szabad belépned, mert csak kárt teszel a kardio-vaszkuláris insuficienciától hörgécselő, összeomlott keringéses betegekben, kiknek a szaturációjuk alaposan lenullázódott már.

A Bécsi út elején a kis presszó. Ahányszor eljövök itt, nézek befelé, kellemes homály, pár kerek asztal, (lovagok és Arthur, Camelot-pompa hiány). Elszédülök. Sötétbe borul minden előttem. Egy kávé. Azonnal. Ez minden. Belépek, megfogódom a kicsi, idétlen csillogó bárpultban Valaki, gondolom, egy férfi, már ugrik is. Leültet, mobilját idegesen kapkodja. Arra kérem, könyörgöm neki, ennek az ismeretlennek, hogy csak ezt ne. Szálkás, érdes hang, de hát rosszul van! Nemet intek, próbálok mosolyogni. Milyen ismerős hang. Esetleg a hat óra tíz percet is ez a hang mondta ki.

Akkor jövök rá, nem értem, miért csak most, hisz napfény, egy csík, eddig is ott manifesztálódott a presszóban, de bennem csak most tudatosul, hogy Szeges András áll előttem. Szeges András farmerben, kigombolt ingben, akárha suliból lógott volna el, és most ezen mókázna velem, ha nem lennék fehér, ájuló szinten. Esdeklőn kérek egy kávé. Soha még nem láttam életben. De miért is láttam volna, efféle pasik nem szambáznak sikertelen, kibicsaklós bokájú doktor-nők cafrangja után. Nekik ott vannak a sztárok. Már hozza a kávémat, a tejszínt beleönti, élém tolja, annyira gondoskodó és kedves így ismeretlenül, ahogy leül és haját kisépri arcából. Kortyolok kettőt, visszatér agyamba a vér.

Én láttam Rómeóként. Az első szerepében. Ott szorongtam hátul, minden lány az évfolyamról ott volt velem. A végén élénk füttyögések, lábdobogások. Hisz Rómeó feltámadása után (in sacro-cripto), újra meghalt bár (morto ritualé), de itt áll előttünk, kezdő színészként hajol meg, várja elismerésünket, a baromi buta, rajongó lányokét, és ez bizonyítja, hogy a csodafiú él, újabb Rózákra és Júlia Capuletekre vár,

Zeffirelli ördögi, piactéri, kútvízben fürdős sámánkodásai, vagdalkozó Mercutiók és Tybaltok pestiesítésének közepette. Kékszem-rómeós képén révülök sokáig, táskámat fogdosom, ő torkát közsörüli, nem egészen tudja, hogyan illik bánni a befuccsolt pályájú dokinőkkel. Azért mosolyog, arca napsugárszálas. Bemutatkozik.

Ostobán bólintok. Azt mondom neki, hogy szívdöglesztő Hamlet volt. Komolyan nem kéne összevissza beszélni. Egy Hamlet, aki szívdöglesztő. Zavarba is jön őszinteségemtől, pirul, és én akár egy hülye, rendezgetem a rúzsomat, ruhám felcsúszik. Bemutatkozom, Vörös Judit, Jutka vagyok. Miután így, szerencsésen jutkásítottam magam, ideges leszek, munkaidőben kávézom, a kórház folyosóján kellene nagyvizitelnem, jeges-tea papírpohárban, a hiteltörlesztés sárga-csekk szintű gondjai, Nyergesi, Zizi főnővér, és a betegeim. Karez is élénken handabandázik elmémben.

Szeges András. Tavaly elvált. Nagy, zúrós válása volt, azt nyilatkozta, hogy belerokkant. A felesége a létező legszébb nő Budapesten. Olyan, akár egy pici, egészen áttetsző porcelánszobor. Nem értem, nem tudom elfogadni, és valamilyen átkos szinten vérforralónak is tartom, hogy ilyen nők léteznek, esznek, isznak, gyereket szülnek, kilépnek az utcára, itt vannak közöttünk, este meg felmennek a színpadra, és megmutatják egész testi és lelki valójukat.

Szeges András. Csak ülünk ott, nézzük egymást. Én a félresikeredett orvos, a mellkas-tálcát háta mögött kereső, szívrohamos beteget sötét, szűk folyosón (kampec!) viharos gyorsasággal átlökdöső doktornő. És ő, a befutott színész. A bomlott agyat imitáló, apa-gyilkokért-bosszút kiáltó, rótvörös fonatú anya-királynéba belezúgó, (oedipuszgagszigeri öröm, nagy modern felfogással megrendezett), de momento, ophéliátlan Hamlet. Hajlott orra megtöri arcának szépségét, lénye egészében tragikus. Van benne valami penetráns düh, hideg vibrálás. Távol van a meglazult harisnyás, szó-szó-szó könnyvet lapozó sápadó királyfitól. Így

jobb, így közlőről. Haja napszíttá, csapzott, mintha futott volna, hogy ideérjen, mellém. Azt mondja, hogy pont most utasított vissza egy nagy lehetőséget. Visszautasítani. Hát neki még ezt is lehet. És mintha ott se lennék, a kávécsészének mormolja tovább cinikus, apró dühvel, hogy hívtak filmezni, Amerikába, Donald J. Smith. Főszerep lenne, az lett volna. De ő nem merte. Nem azért mert gyáva, hanem, mert mit mondjon idegen nyelven, itt van, magyarul szól, és még gyakran azt sem értik meg.

Kavargatom a kávémat, cigarettára gyújtok, kicsit reszketek csak, mi lett volna, ha elmegy amerikásnak, és soha nem ájulok a karjába bele. Olyan férfi ő, akihez fogható még soha nem volt a közelemben. Már mindegy, kimondta az áment. Marad. Megkérdezi, hogy én miféle bajba kerültem. Elmondom, hogy kardiológus vagyok, meghalt egy betegem, és nem tudok bemenni dolgozni, illetve be kell mennem, mégis. Ügyeletes vagyok. Sőhajt, maga elé néz. Közelebb hajol hozzám, dohány- és arcszeszillatú.

– Mindannyian hibázunk. Állandóan ordító, baromi nagy hibákat követünk el!

Lehajtom a fejemet. Elnyomja cigarettáját.

– Nem, nem állhatunk mindig vigyázzban a vártán, vannak pillanatok, vannak, amikor ... nos, félrenézünk! És akkor a sors kicselez minket.

Értetlenül bámulok, ezt nem az én nyelvemen mondta, de ő óráját nézi, próbára siet. Vége. Most feláll innen és el-sétál a kis, béta-blokkoló, dopaminért kiáltó főnök-szeretője életemből. És én megkérdezem, hogy miben láthatom legközelebb. Úgy beszélek, akár egy óvodás. Mosolyog. Szerény. A nem lenni próbáló dán oly messze van tőle.

– A Hermelinben, ősszel, ha kész lesz... de hát addig még van! Hova vihetlek?

Hova. Az Üllői úti klinikára. Oda, egyenesen, be. Koráll miniben és hozzá való túsarkóban. Akár egy szajha. Felál-lunk, előreenged, és tenyere, ez a hűvös bőrű tenyér, bele-

helyezkedik egy pillanatra a ruhám merész, mély V alakú kivágásába, abba a kivágásba, amely bestiális háromszögben szabadon hagyja a hátamat. Tenyere megtalálja a helyét, pontosan azt, ahova beleillik. Csak egy kicsit, így. Ezt senki, senki nem veheti el tőlem. Sem a prof, sem Nyergesi. Még Pölöskei néni, a takarítónő sem. Útközben hallgat, feszült arcúval figyeli az utat. A kórház előtt olyan udvariasan száll ki a kocsiból, hogy majdnem beleőrülök, még két perc és szeretni kezdem magam, feledve a szív-tálcát. Mellkas-tálcát. Mindegy. Utánam szól, hogy fel a fejfel, Vörös doktornő. Nevetni kezdek, teljesen, szívemből, ő pedig még odakiált:

– Ha véletlenül a színház közelében jársz, keress meg, szívesen vacsoráznék veled!

Aznap késő este történt, hogy autójával belerohant egy kikaparodó kamionba. Előadásról jött, szinkronba sietett, a helyszínen szörnyethalt. A testét ide hozták az Üllői útra. Újságírók hada a kapu előtt. Zaj. Kiabálás. Aztán csend.

Szerencsére könnyű volt az ügyelet, egy törés, meg egy epegőrcs, ennyi. Nem is ismertem ezt a férfit. Semmi közöm nem volt hozzá. Csak pár szót váltottunk. Mégis indokolatlanul azt érzem, hogy leszakadt egy testrészem, és hogy gyalázat ez a világ, ha ő nincs benne. Az orvosiban ülök, nem érdekel a prof és a főnök sem, papírmunkák halmaza előttem, de csak tologatom jobbra-balra ezeket. Órára nézek, reggel fél hét, mindjárt lejár az ügyelet, a takarítók csörömpölnek a felmosókkal. Az öltöző felé megyek, aztán mégsem, elindulok, le az alagsor felé. Ahogy leérek a gurulós kocsikhoz szokott lejtős, kanyargós beüvegezett, büdös úton a boncterem felé, megtorpanok. A volt felesége ott ül a csupasz földön, pontosan a „tilos a bemenet!” tábla alatt, ott ül hátát a falnak vetve, két kezével kulcsolja felhúzott térdét, és magában beszél. A kórboncnok azt suttogja, hogy egész éjjel itt gubbasztott. És hogy vigyem már innen el. Amúgy kit keres, doktor-

nő? Kit. Valóban kit is. Jöjjön, hölgyem, itt nem maradhat, mondom neki, ennek a nőnek.

Felnéz rám. Arca meztelen. És a legszebb színésznő (néha kéjmatróna-hajtoronnyal kupolafején, zubogó-tüllszoknyás Titánia, avagy éppen fekete nyakfodros, könyörtelen, árulás-Eboli), csak bámul maga elé. Lehajolok, karjától felemelem. Sovány és törékeny, a vállamig se ér, tornacipőben van és rosszszul begombolt, elnyűtt kardigánban. Zsíros haja a feje tetején egy gubacsban. (Mint fodrozódik ugyanez a haj a Ványa bácsiban, lágy, selyemtorzó-hullámokban, mint hullik alá egy-egy megcsavart, tekert gorgó-tincs, majd ugrik vissza kacér-szúzi-esen. És a ruha, a sárga selyem, a feszülő, de mégis aláhulló, mindent elrejtő és szemérmetlenül feltáró redőkben zuhanó, ringó forgatag, a fojtó, szűk fűző, ahonnan összeszorított keble le-fel emelkedik a tekla-gyöngyös dekoltázs-szegélyben.) Olyan mintha valaki összetörte volna. Gyámoltalanul tesz egy-két lépést velem. Akkor egy magas, vaskos alkatú farmeres nő, bizonyára családtag, rohan felénk, élénken gesztikulálva:

– Á, itt vagy, Judit! Gyere... ezen már nem segíthetünk! Köszönöm, drága! – bólínt felém.

Ott maradok egyedül, nézem, ahogy ezek ketten mennek. A nagydarab, biztos léptű nő és a másik, a kóválygó, bizonytalan kardigános. Még bevillan Ophéliaként. Kifosztott gyereklány, bomlott aranyhaj kócsagok a vállán, teletűzdelve ánizs- és bogáncsvirág-attrakciókkal. Minek jöttem ide le. Valami nagyon erős, intim dolgot akartam kilesni. Nagy lélegzettel indulok, ledobom a köpenyemet. Öltözöm. Utána sokáig állok az ablak előtt, kibámulok, odalenn, az utcán egy néni a kapunak dőlve tapogatja a derekát, mentő szirénáz, medikusok csoportja futva érkezik, igen, beindult már az élet, a nagy őrlődés-féle. Valaki a folyosón ordítva kérdezi, hogy mikor kezdődik az átépítés. Fémes műszerek zajai, nevetés. Homlokomat az üveghez nyomom, lehunyom a szemem:

„Holnap Szent Bálint napja lesz, / Mindjárt reggel korán;
/ És ablakodnál, párodul, / Ott leszek, én leány.”

elmondhatatlan béke

amikor lenyomta a kilincset
anyám minden éjszaka hányni kezdett
zsebkendőt vittem neki
de ilyenkor soha nem fordult felém
úgy öleltem át hátulról
mint egy haldokló az utolsó imát
könnyei *végigcsorogtak karjaimon*
másnap kegyetlenül elsózta volna
a marhapörköltet amihez a húst
évekig mutogatta a sarki hentes
csillogó üvegpultjában
szipogva felállt
szaftos bőrét szárazra mártogatta
apám annyira rettentően
állt az ajtónyitásban
hogy ezután az egész utcában
hetekig nem volt reggel

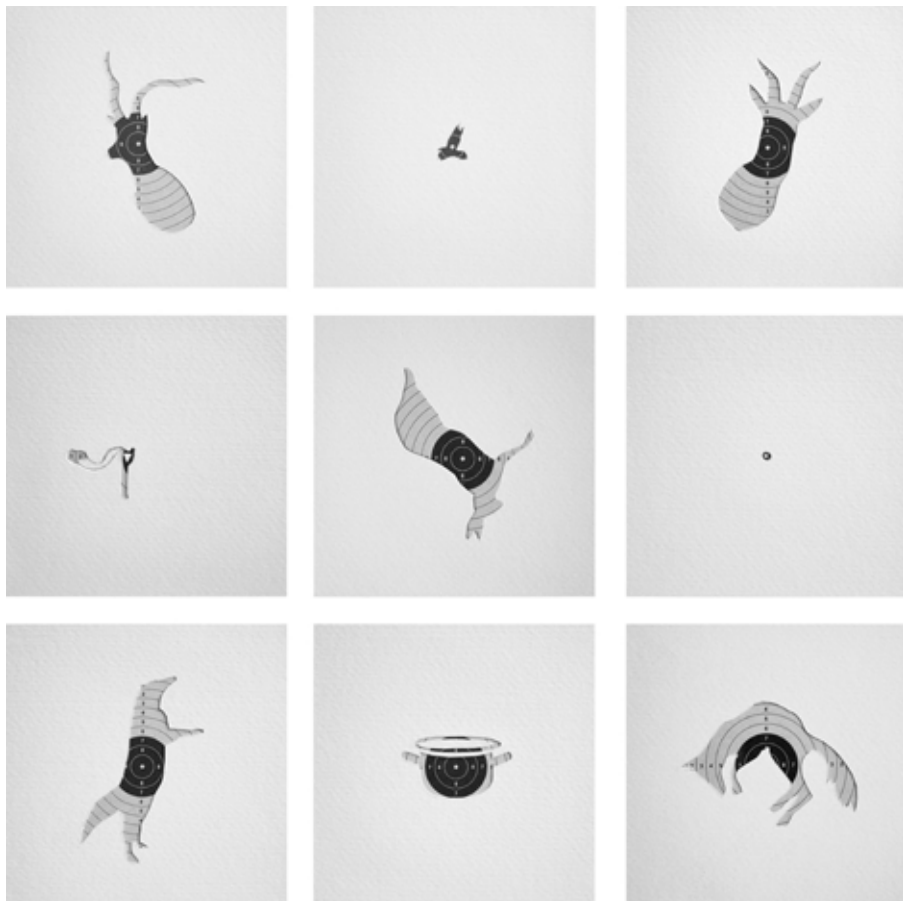
arc

idővel megtanuljuk
felismerni az arcok rezdüléseit.
ha apa hunyorgott és remegett
a szempillája, az az italtól volt.
ha az anyáé, akkor az apa miatt.
ha az enyém, az anyáért. így illett össze minden.
ilyenkor apa arca türelmes volt, az enyém szép,
az anyáé pedig mindig csak majdnem gyönyörű.

Molnár Zsolt: *Vadászfohász*, 2011
trófea alátét, preparált őzfej, 27 db kollázs, 12 × 12 cm

Molnár Zsolt: *Vadászfohász*, 2011

9db kollázs, 12 × 12 cm

Nagyon fontos

Tudod, ahol először, na ott feküdtem.
Mint akkor, úgy néztem a csillogó sötétre.
A stég ma már más. Két éve, azt hiszem,
felújítottuk. Talán megint ráférne.

Azóta akár egy örökkévalóság.
A régi képeket is néztem a minap,
(a szemeid alatt feszülnek a párnák –
oda növesztheted majd a ráncaidat)

de már nem mi vagyunk, egy kép sem ismerős,
a vonások is mind már idegenek:
két szerető-ember, két fiatal, erős,

boldog arc. Nagyon fontos fényképek ezek,
mert nincs bennem más, néhány nyomasztó emlék,
fényképek nélkül csak a cifra szomorúság.

Mi még csak

Emlékszel arra a szőke lányra,
akivel először nem történt semmi?
Emlékszel, vele nem-csaltalak meg először.
Egy vidéki kocsmában táncoltunk hajnalig,
másnap pedig úgy kérdeztem meg a portástól
a kollégiumi szoba számát, mint egy régi
Agatha Christie-filmben a gavallérok.
Azután hazavittem, mert elégett a vonatjegye.
Képzeld, azóta megházasodott, a gyereke egy éves.
Te azóta két iskolát nem fejeztél be,
én két élettársat. Mi mégcsak kibékülni
sem tudtunk egymással.
Csak az jár most a fejemben, hogy tudod,
szerintem meddők vagyunk, mint két, sóval bevetett
télikert.

Dorian Gray arca

Nincs varázslat, a test valóban romolhatatlan,
mert a romlásnak nincs se vége, se eleje:
miután a sírást várva rácsapunk a seggére,
csap alá dugjuk a csecsemőt, hogy szentebbül
hihessük, hogy tiszta, miközben mindenféle
mocskok foglaltatik benne, melyet, míg növekszik,
igyekszünk elrejtetni vele, megtanítjuk, mit
szabad és mit nem csinálni a testtel, mintha külső
burok lenne, akár a papírra, ráírjuk az összes
meggyőződésünket, és ahogy kifolyik a tinta a tollból,
a túból, az elhalt szaru alá fúr, ahogy terjed, átírja
a húsba tetovált szöveget, enyv az ín, a zsír
palimpszeszt, a testet csupán a tapadás tartja,
a rétegek felejtődnek, ahogy elfedődnek,
de ahogy a hormonok működésbe lépnek, a bőrt
belső papírkés szűrja át, csurrannak alóla
a lappangó versek, címet adunk nekik,
hogy bűnnek kiálthassuk ki őket, és mikor már eleget
írt róluk a sajtó, visszatömjük a testbe a szavakat,
a torok mögé, hogy ne lehessen kimondani őket,
csak szónokolni láthatatlan dolgok folyamatos
romlásáról, mely bénító félelemmel tölt meg minket,
pedig valójában nem a francia dekadensek leprás
irodalmától félünk, sem az európai népességszám
drasztikus csökkenésétől, hanem attól, hogy – mert
a testnek protézise a gyermek – meghalunk, mert
egyszer istenesen seggbe fognak kúrni.

Omnibuszon

Ahogy sötétedik a város, többet hagy a képzeletre,
így láthatom bele Debrecenbe Londont,
a második legnagyobb magyar várost,
ahol élek ugyan, de sosem jártam benne,
lobban a hold gázlámpafénye, a polcon
felcsillannak a brit regények címei,
az omnibuszt formáló könyvkitámasztó,
a replika, meggyűri az időt, ahogy elgördül
rajta, pillanatot ígér, mely kitehető a polcra,
mint a múlt jelenléte, feszül a porc, ha magasra
van téve, porcelán a ló rideg tartása, törhető
és ragasztható, szaga előhívható, mint a film,
ahogy a test beleképzeli magát az utazásba,
csigolya kerekén gördül az idő, egyenest,
jobbra és balra, így lehet a múltra hivatkozni,
újra és újra átgondolni, mi volt és mi lehetett
volna, de emlékezés volta fel és alá mozgatja
a fejet, a csontba az idő keresztet ír, hogy
viselni lehessen, mint külső szövetet,
külső kart, mely húz az elképzelt múltba,
Viktorból Viktóriába operál.

A világ története röviden

„Ismertesse a nyelvjárások kialakulását, röviden mutasson be legalább két nyelvjárási régiót és ismertesse a nyelvjárás-sal kapcsolatos főbb társadalmi/nyelvészeti álláspontokat!”

„Kazinczy Frigyes, a Nyugat igazgatója és az Esti Konrád írója találta föl a nyelvjárást, 1756-tól. A nyelvjárásnak több formája is létezik, az ornitológ és a neo-ortodoxok.” * „A nyelvjárás lényege, hogy a nyelvbe érkeznek külföldi jövevényszók és rövidítések (pl. „privilégium”, tehát privát légió), melyek aztán ki is kopnak a nyelvből, mint a latin eredetű kifejezések, így halt ki a latin nyelv. Például az axióma szó (jelentése: légúti eredetű megbetegedés).”

* „Kazinczy, maga is konzervatív nézetű, komoly csatákban állt a neo-ortodox, vagyis neurológus, meggyőződésre helyezkedő oldallal, melynek fő képviselője Bessenyi Bálint, költő és Zrínyi Ilona unokája, volt. Kettejük számos veszekedésében végül Deák Ferenc, kerekedett felül, így kiegyeztek döntetlenben.” * „A nyelvjárás az 1930-as években vetett véget, az első magyar placebo-pörben. Innentől jött létre az első magyar egységes nyelvtani lexikon, melyet Kölcsey Ferenc szerkesztett, a himnusz írója és megzenésítője.” * „A magyar helyesírást nagyban elősegítette Széchényi István támogatása, aki a nemes cél érdekében egy évre lemondott a Tudományos Akadémiáról, barátai javára. Így jöhettek létre a nyelvjárási régiók, ahol a nyelvjárásról dolgoznak azóta is.” * „A magyar nyelvjárás és helyes írás jelenleg Európához tartozik, fő jellemzői, hogy aglutinál és a finn nyelvekből nagy mértékben ered.

Szabó Szilvia
11.A”

Persze ettől most még nagyon messze vagyunk. Ezekben az első napokban Szilvi még haza tudja vinni a dolgozatait, azok – a család számára érthetetlen, de végsősoron érdektelen módon – nem tűnnek el kiosztás és hazaérés közt valahol félúton. Szilvi nem is sejti, honnan is sejthetné, hogy ilyesmi következik majd be. S azt nyilván lehetetlen is volna a maga konkrét részletességében előre elképzelnie, hogy majdani egyes, kettes és hármas osztályzatú dolgozatait (a kevés négyes-ötös kivételt nem) majd rendre elkéri tőle egyik-másik lelkes osztálytársa. Először persze sokáig nem érti e figyelmes rajongást, majd mire rájön az okára, már hiúsági kérdést csinál a fenntartásából, nem szakítja meg a hagyományt. Azt sem sejtheti előre, hogy osztálytársai a dolgozatait majd lemásolják és összefűzik, s legjobb részeitet szemelvényenként kiszemezgetve (mondhatni: *szerkesztett állapotban*), egy kapszós irattartóban terjesztik majd kéz alatt, „A világ története röviden” címmel ellátva. Mégis, már most, a gimnázium első napjaiban is valami ilyesmitől tart annyira, mikor attól szorong, hogy mi lesz, ha a fiúk majd nem az eszéért szeretik. Ha ő csak szép, vagy legalábbis csak ez vehető észre belőle. Esetleg mi van, ha ez tényleg így van és rá kell döbbenie, hogy ő bizony nem több, soha nem is volt, tulajdon testénél. És mi van, ha nem is szép? Ha csak ő találja úgy és a tükör. Ha mások nem ezt látják, nem így látják, mikor ránéznek. Hány barátnője volt már régebben is, akik el voltak telve saját gyönyörűségükkel, ő meg mikor rájuk nézett, csak arra gondolt, magában fitymálóan legyintve, hogy: trampli. De ha mondjuk, és itt mindig csöppet elpirult a gondolattól – tulajdonképpen kár, hogy épp mindig valamilyen órát tartottak, miközben ilyesmiken töprengett –, szóval ha ő mégis szép, méghozzá, mint reméli, nagyon, akkor aztán végképp résen kell lenni, hogy a fiúk valahogy belássanak a csomagolás alá is és az eszébe meg a személyiségébe szeressenek bele.

Igaz, nem feltétlenül pont ezek a fiúk az osztályból. Most végignéz rajtuk – a legvisszafogottabb fogalmazással is ve-

gyes a felhozatal. Márpedig, ha ezek közül jön össze eggyel, az akkor is hosszútávú kapcsolat lesz, ha a fene fenét eszik, nem fog ő itt szégyenkezni, hogy olyat választott, akit három hét után dobni kellett, vagy ami még égbekiáltóbb: hogy őt dobják. Na azt már nem. Az első komoly kapcsolata évekig fog tartani, minimum kettőig, de még jobb lenne legalább a gimnázium végéig. Csak emlékezzenek rá, nemcsak arra, hogy ő nemcsak szép, hanem hogy ő igenis hosszútávú nő. Komoly nő. Ha viszont, mereng el újra, míg Matektanár épp újdonsült lendülettel veti bele magát valami halmazelméleti hülyeség lelkes magyarázásába, ha viszont mégis osztályon belül találna valakit, az volna a legjobb. A tökéletes pár, bákirály és bákirálynő volnának. Egész nap együtt lehetnének, annyit beszélgetnének, amennyit csak akarnak, az órák szerencsére, úgy tűnik, nem sok vizet zavarnak. Most meg mi ez a csend? Ja, kérdezett valamit. Ha méltóztatna már válaszolni valaki, így vonja föl az egyik szemöldökét, ahogy végigméri a tőle jobbra slihtolt két padsort. Most komolyan senki nem képes feltenni a kezét és továbblendíteni végre ezt a nyomorult órát? Lenne, aki itt fontosabb dolgokkal foglalkozna – ha egyesek hagynák. Márpedig amíg ez a kínos csend tart, megdermed minden, az idő is, a gondolatok is, megtorpan az egész világ, nem lehet továbbmenni. Hiszen amíg csend van, a veszély mindenkire kiterjed. Bárki felszólítható. Szóljon már valaki valamit, üvöltene teljes pánikban, ha lehetőség volna rá. Na végre, valami fiú próbálkozik a középső padsorból. Szemüveges, majdnem vállig érő haj. Ez elég előnytelen, lehetne magasabb is, izmosabb (vagy egyáltalán: bármennyire izmos) is. Úristen, most ahogy magyaráz, elveszi az álla elől a másik kezét, azaz, a fejét emeli ki a kézből, ami eddig támasztotta – ez szakállat növeszt. Na, egy kihúzza a listáról. Az a másik mellette, amelyik a pad alatt böködi a könyökével, na hát az is. Sutyorog a szakállnövesztőnek, miközben az épp a tanárral beszél. Meg van ez huzatva, tudja, hogy látja és hallja a tanár meg az egész osztály is. Matekta-

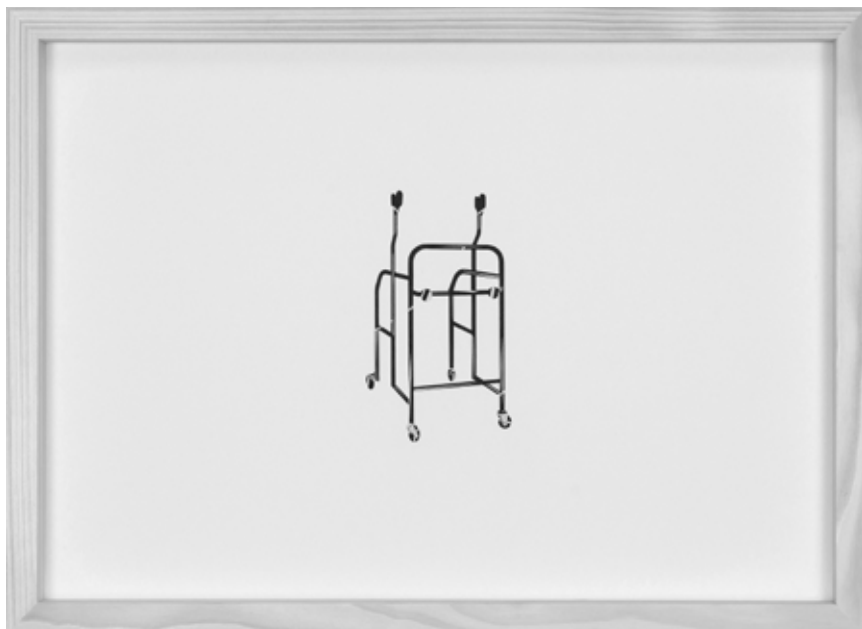
nár csak azért nem szól közbe, mert nem akarja megakasztani a szakállnövesztőt. Na, most dől el minden. Hogy bólint-e vagy a fejét rázza. Ha bólint, visszamerülhet végre az élet sürgős megoldásért kiáltó problémái közé. De persze nem, mert ez a hülye mellélőtt, Matektanár, bár elismeri, hogy a „kolléga úr” részben ráérezett a „problémára” (istenem, hogy ezeknek mi bajuk lehet), de a „megközelítése során” kifelejtett egy „fontos szempontot”, így továbbra is várja a helyes választ. Ó, hogy. Itt majdnem káromkodott egyet magában. Na, jelentkezik a Görcsegér.

Akkor tehát visszatérhet ahhoz, hogy feltehetően innen kéne összejönni valakivel. Hogy azzal feltehetően minimum pár évig kéne járnia. Hogy feltehetően azzal veszítené el a szüzességét. Most ilyen szempontból újra végigméri a fiúkat. Az iménti pad felé már nem néz, még a gondolat is megbotránkoztatná. Aztán mégis odanéz, mert persze mindig a legmegbotránkoztatóbb gondolatok a legizgalmasabbak. Az, amelyik a szakállnövesztő mellett ül, a bökődős megint mutogat valamit a pad alatt. Azaz, csak színleg alatt, valójában bőven látszik a pad fölött is, hogy mit. Önkielégítést színlel, szándékosan eltúlzott mozdulatokkal, mintha egy fél-egy méteres péniszzen dolgozna. Nem igazán érthető, hogy ez most épp mire rímelő poén. A padtársa sem érti, csak kellemetlenül fészkelődik, mint aki veszére hagymaszagú utas mellé ült le a csordultig tömött buszon. *MASZTUR BÁLINT, érted! Érted! Hahahaha. Érted!*, ordítja immáron Matektanárt is bőven túlharsogva a bökődős és a röhögéstől már előre-hátra csuklik hevesen rázkódó felsőteste a széktámla és a pad lapja között. Nem lehet érteni, hogy milyen beszélgetés előzhette meg a részletet, de szemmel láthatóan régóta tart. A szakállnövesztő leveszi a szemüvegét és két tenyerébe temeti lehajtott fejét. Feladja. Matektanár „megkéri a kedves kollégát”, hogy „tartson ki még a szünetig”, már csak másfél perc lehet hátra, „addig még szíveskedjen kibírni csendben”. *Ja, simán*, eszmél föl a

röhögéstől rákvörös fejű fiú, a könnyeit törölgetve, majd ordítva megrázza a padtársát, *hallod, Sziránó, hozzád szólt a tanár úr! Támadj már föl, mindjárt szünet van, ne zavarod már az órát. Tanár úr, kérem, a padtársam alszik. Én mindent megtettem, de egyszerűen nem lehet veled bírni.* Matektanár még egy rosszálló pillantást vet a valamivel halkabban, de tovább röhögő bökődősre, majd kelletlenül Sziránóra néz. Megkéri „a kedves kollégát”, hogy „bár megérti, hogy nem könnyű”, tényleg próbáljon inkább odafigyelni. Erre a szakállnövesztő, aki tehát Sziránó, végre felemeli a fejét, ami még (bár ez szinte lehetetlen) egy árnyalattal vörösebb, mint a bökődőé. *Igen, tanár úr, természetesen. Elnézést, csak hát látja,* és itt a bökődős felé biccent a fejével. Nem lehet tudni, hogy Matektanár mit motyog vissza együttérző tekintettel, az utolsó szavak előtt minden hangot elvisít a csengő. *Akkor tehát készüljenek, jövő héten dolgozat,* ennyi hallatszik csak a végéből, miután valahára végetér a csengetés. Szilvi szíve szerint megfojtaná ezeket mind, Sziránót, a hülye padtársát, meg a Matektanárt is, amiért minden gondolkodásra szánható idejét elveszik és használhatatlanná teszik. *Nagyon köszönöm, ezt aztán szépen megcsináltad,* szalad ki száján a sértett mondat, még mielőtt átgondolhatta volna, hogy rajta kívül senki nem tudja, mi forogna itt kockán, hogy lényegében ezekben a percekben dőlhetett volna el, hogy kinek adja oda magát először életében, ha nem lett volna ez a hülye jelenet, meg nem lenne jövő héten dolgozat.

Igen, Sziránó, köszönjük szépen, ezt jól megcsináltad. Micsoda egy faszparaszt vagy, üvölti teli szájjal Cilke, a bökődős és taszít egyet a másik fiún, látod, most hogy megbántottad a hogyishívjákat? Te paraszt, teszi még hozzá és felkapja a táskáját. *Bocs,* mondja két lány is, akiken éppen taszít egyet a teremből kifelé menet. *Ja bazmeg, máskor nem kéne az útba állni, bazmeg,* feleli hátrafordulva. A többieknek fel sem tűnik mindez a csengetés után kitörő felfordulásban, de Szilvi és Sziránó megmozdulni sem képesek, csak bámulnak e

valószerűtlen teremtmény után tátott szájjal. Sziránó végül Szilvire néz, próbálja azt kérdezni a szemével, hogy *ezt most ugye nem csak én láttam, vagy megőrültem?* Szilvi pedig úgy néz vissza, amiből – a későbbiek ismeretében – már sejthető volna, hogy ezzel, a jövőheti dolgozatával kezdődik majd *A világ története röviden.*

Molnár Zsolt: *Szükségállapot*, 2014
kollázs, 30 × 40 cm

Molnár Zsolt: *Szükségállapot*, 2014
kollázs, 180 × 40 × 50 cm

Bárcsak búcsú

Nem kérdeztem, hogy merre is megy el
merre is megy ez az utca
amit rákarcoltam a homlokomra
mint utolsó esélyt
eső volt vasárnap este
most nyár és reggel és szombat
így kiabálok ki az emeletről
hogy merre is ment az az utca
a reptér vagy a belváros felé
visszanézhetnél volna egyszer,
hogy elmondd, hogy ó testvér merre

egy kis üveg vizet vittél magaddal
csak amíg elérsz az eső mosta földig
már pakolászunk és én fél kézzel
kiszórtam a kis földet is
amit még egyszer ballagáskor
egy kis befőttesüvegben kaptam

alkonyul itt az elméletekre
összebújunk ha jön valami szél
sávosan felkattan a neon
a büfé előtt a macskák összeasztak
a szárazságtól kimúltak gyomorférgem
bár keressük a nyomod, hogy kövessünk
rég elmosta az az egy régi eső.

Kemping

Azt mondják, kinn valami holdfényes rét lesz,
azt mondják, valami rét, ahol állnak
a sátrak terpeszben, és lihegnek
az alvók kesernyés szagával tömve.
És ez szép.

Én is itt fogok aludni felrázhatatlanul
egy vacsora kihúlt maradékának
tekintetével a testemen,
a kanál, a gázfőző, a kés
szuszogó mellkasommal
szembenéz, és egyformán
párolog mindenből a nappal melege,
és szívódik fel a pára.

Forr

A kötés külső burkán is
párhuzamosan indázó
csíkokba száradt a jód. Mint
egy ajándék, amikor még
figyeltünk derékszögekre,
élt anyám, precíz szorítás
rögzíti a mintát. Ujjam
keresi a gyöngye pontot,
tépni nem, lazítani ér,
a géz puha téglatestje
végül enged. Két perc tűnik
el alatta, mélyén érzem
a műanyag kapcsokat, hogy
tartanak, amíg összeforr
a cserben hagyott bőr. Minden
mozdulat fáj, egyszer kezd el,
és a reflex – ha fáj, mozdulj –
félórásra nyújtja, amit
addig szikrának, villámnak
becéztél a képzelet szűz,
jódoigában rosszat festő
napjaiban. Melletted vért
kötnek szomszédod karjába,
hallgatod az ellenszenves
orvos fejtegetéseit,
egy szűnyog többet tud rólunk,
nézed a vért, hogy tűnik el,
ha tetszik, tér vissza, szurkolsz.

Zár

Rég nem lepte meg így semmi.
Innen, szemből. Mindkét koncert
szokványos volt, azt is többször
látta más tétekkel, hogy a
túzzal több embert érdeklő
banda énekese és a
másiké milyen szilárdan
felcserélhetetlen, tiszta
viszonyban beszélük át a
történeteket, osztják fel a
hátralévőt. Hamar ott is
hagyta őket, visszaállt a
pulthoz, hátha lát ma tényleg
rajongó kicsiket, egyet,
aki akkor is elmegy majd
rájuk, amikor lesz férfi,
nő, pénz, szakma, ami híján,
ami helyett szoktak járni,
egyet, akiért megéri
kinyitni, aki ha elmegy,
holtszakaszt hagy rájuk. Azt az
egyet távolról szeretni,
kéretlenül és rutinból
neki választani számot.
Első ránézésre senki,
de elsőre szinte soha,
épp a hűtőnek dőlt volna,
amikor a nő kihívás
nélkül, mégis különbözőve
mindentől, ami talányos,
túlhangsúlyozott vagy néma,

szoknyában, fuvolatokkal,
kifelé menet ránézett,
túlélő pocsolyára nap,
irgalomtól, gyűlölettől,
közönytől egyformán távol,
megbillentette a tokját:
engem hallottál próbálni
a tizennyolcban, láttalak
késve kinyitni a húszat,
most láttál és hallottam a
helyedet, de dolgaidat
nem tudom, én a tizennyolc
vagyok, tudni csak magadról
tudd, hogy meg se nézted, meddig
ér a szoknyám, lélegezni
hallottál, amíg próbáltam,
és hangomon szólsz magadhoz,
legyek kétes és közeli,
legyek a hatályos indok,
hogy napkeltéig tarts nyitva,
és csak aztán oltsd a villanyt,
világos utcára lépj ki.

Jár

mint cinkost bujkálni hagyom
ágyunkban a másik testet
lámpa kávé dohány kattan
kotyog füstöl vannak fogynak
aztán lassan körbejárok
fölös léptekkel pazarlón
mint apám hátán hatéves
koromig tört hangon roppan
hideg alapjára egyre
mélyebben nyíló parketta
végül a fürdőig ahol
abban a mindent telinek
nedvesnek lényegtelennek
valló fényben a nyers dacon
kívül mást nem érzek benne
állni meg siklani át a
tükroön mint mindjárt az utca
húgyszagán őszi kincsein
nna szoktam mondani félbe-
hagyva hogy a többit a nap

Molnár Zsolt: *Alaktan sorozat*, 2014
kollázs, 30 × 40 cm

Apokrif Könyvek 2014

összeállítás az Apokrif Könyvek-pályázat
győzteseinek írásaiból

Idén első ízben írta ki az Apokrif irodalmi folyóirat és a Fialatal Írók Szövetsége közös könyvpályázatát. A hivatalos eredményhirdetés értelmében a három győztes kézirat (sikeres NKA-pályázás esetén) a 2015-ös év során jelenhet meg az Apokrif Könyvek-sorozat darabjaiként. A következő összeállításban a győztes kéziratokat jegyző szerzőktől, Szendi Nórától, Bödecs Lászlótól és Juhász Tibortól közlünk írásokat.

Zárványok

(részlet)

Bebarangolom Vladimir arcát, mint együtt a Füredi-szavannákat. Végre valaki, akinek nem csupán szemmel szabad, de ujjbeggyel, sőt, nyelvhegygel is. Persze csak ha ketten vagyunk. Idegeneknek nem jár a műsor. Nehéz az önmegtartóztatás, valamelyik darabkája folyton felém integet, átnyúl a könyvtárban az asztal alatt, suttymban növekedésnek indult pocakját markolászom az egyetem előtt bagózva, a metróról már nem is beszélve.

Vladimir szükségszerű, de zárójeles időtartamnak tekintti az utazást, a metró nem azért van, hogy élvezd. Nem kell mindent mániákusan élvezni. Áll mereven, ha érzelgős csókokkal kísérlem meg telehinteni a szemhéját, vagy pajkosan fogam közé kapom a fülét, arcizma se rezdül, szinte a száját se nyitja, úgy préseli fojtottan:

– Ihén. Ihén. Embehek vesznek minket köhül.

Feltűnt, statiszták, papírmásé-epizódhősök, kizárólag a mi vonatkozásunkban van értelmük. Azért próbálom átérezni, de szerintem baromság. Még arra is háklis, ha túlságosan ráakasztom a tekintetem, mint egykor a szülei a reklámtáblákat: ő nem egy természetfilm, nem kell minden egyes bőfenesére rácsodálkozni.

Nem természetfilm, inkább műalkotás. Hallgatok, stikában Vladimir orrán szánkázatom a tekintetem, mögötte futnak az alagút csövei. Izgalmas az utazás, a kényszerű visszafogottság kielesíti érzéseimet: ablakok és napszemüveglencsék verik vissza százféle szögből, az ő illatkomponensei gőzölögnek a mellettem tokalengető, naftalinszagú bácsi kabátjából, az utasok szíve az övével dobban, még akkor is, ha nincs ott. Mindenhol ott van. Mindent átítat léte étolaja.

Az orr3ra figyeltem fel, ahogy kimered a b3lcsészarc3elek sor3b3l, mert akkoriban orrokra 3s szil3rd val3ra vad3sztam, de mindj3rt ut3na k3vetkezett a szem, ez a s3rga, elcs3pheetlen ragadoz3tekinet. F3k3pp az elcs3pheetlens3ge foglalkoztatott, hogy m3g akkor se n3z r3d, amikor elv3ileg igen, mintha menet k3zben v3ltana ir3nyt a pillant3sa, elt3r3l, elcs3szik, 3pp csak s3rolja a pupill3d.

Egyetem els3 f3l3ve, 3sszn3pi, bevezet3 kurzusok a nagyel3ad3ban. Egy ideig meg is jelenik mindenki, lehet megszol3zni, csak a k3n3lat gy3r, zsiros l3farkak mindk3t nem k3pvisel3in, az egyetlen 3rt3kelhet3 p3ld3ny e b3szke, hivat3sos rezon3r. Nem szerelem, ink3bb feladv3ny els3 l3t3sra. Bizonyos sz3gekb3l sz3p. M3s sz3gekb3l cs3nya. Nem k3nyny3 kimatekozni, de akarom, hogy tetsszen: az ambivalencia lend3ti mozg3sba az eg3szet. Szab3lytalan, idegen fizimiska, kora3rett, sz3r3s r3kapofa, kiss3 er3szakosan el3reugr3 3ll, ezzel m3g bar3tkoznom kell, r3ad3sul naponta sokkol valami 3zl3stelen ruhadarabbal, idomtalan m3b3rppapuccsal, focimezzel, neonsz3nekben rik3t3 (ujjatlan!), izomp3l3s 3ssze3ll3t3sokkal (legal3bb a sz3nharm3nia ok3s), baseballsapk3val, persze h3tracsapva, mint valami h3lyegyereknek, 3s ha ez nem volna el3g, nemzetisz3n szalagot hord a t3sk3j3n, tal3n, mert 3 is 3rzi, hogy ink3bb t3nik turist3nak, mint magyarnak.

Olyan, mint egy 3tutaz3. Itt van, de m3g sincs itt. Mintha a t3bbiek 3szre se venn3k.

A terem m3sik v3g3b3l lesem. Hanyag eleganci3val 3s leereszkesd3ssel gesztikul3l egy behem3t, egy3gy3 k3p3 fick3nak, l3tszik, hogy nem kell meger3ltetnie mag3t a szabatos3ghoz, nem is teszi, a fick3 3rdektelen a sz3m3ra, de az3rt az udvariass3gi minimumot stabilan hozza. Leereszti tekintete rost3ly3t, m3sfel3 n3z, de mindent l3t.

Gy3ny3r, k3jes kih3v3s megfigyelni a megfigyel3t.

Amint apadni kezd a n3ps3r3s3g, az irodalomelm3letbe val3 bevezettet3st3l p3ld3ul el3g hamar elmegy a t3bb-

ség kedve, egész sorok szabadulnak fel. A jegessárga fickó, ha csak teheti, egyedül ül. Különben is látom, balkezes, és valahányszor összeütközik a könyöke a mellette körmölő jobbkezesével, egy pillanatra megáll kezében a toll, az égre függeszti tekintetét, és egy alig hallható mártírsóhaj röppen el ajakáról. (Igazából egyáltalán nem hallani, ahhoz túlságosan messze ülök.)

Mennyi hiábavaló hadművelet! Napóleon(a)ként lépek a nagyelőadóba, minden odaigyekvőt kicselezve megcélalom szokott támaszpontomat, kényelmesen betárazom magam, majd az óra kezdetétől stírsortűz alá veszem a lövészárkok bonyolult rendszere közepén állomásozó Kutuzovot. A furfangos muszka meg se rezdül, kivár, pattognak le róla a golyók. Nagy ritkán vet rám egy kissé számonkérő, vagy talán rendreutasító pillantást, csak figyelmeztető lövések, suttyognak el a szívérványhártyám mellett, hogy ne ugráljak már annyira. Borogyinóval végződik ez az óra is, döntetlen, de a katonák már nagyon elfagytak.

Új stratégia. Kifigyelem, melyik a kedvenc sora, megelőzőm, odakvartélyozom. Habozás nélkül csusszan be az egygel alattam húzódó, üres sorba. Ül, egyszer sem fordulna hátra, nincs is mögötte semmi, ő az utolsó sor, de látom a bolyhos tarkóján, majd' megszólal az a rágcsálni való tarkó, hogy mindent ért.

Olvasom Himfy kesergését, és vele kesergek, úzóttemet látom a metró piszkos kékjében, a mosdók tükrében, az elzáratlan csapok folydogáló vizében, minden időpercenetben, mindennemű szegeletben, Könyvtár Klubban, Trefort-kertben. Ki vagyok ütve. Hagyj békét, oh, kegyetlen!

De nem hagy, úgyhogy én sem hagyok neki. Hónapok szívós munkájával cserkészem be. Olyan, mint macskát szelídíteni. Nem kutyát, a kóbor eb egy fülvakarásért odaadja neked a lelkét, koncot vetsz neki, hazáig követ, hálája pedig azon is túl. A macska álmos megvetéssel pislant rád a háztetőről: ciccegésdre a szemét is behunyja, sütkérezik tovább,

majd lejön, ha kedve tartja, meglehet, csak sohanapján, kiskedden.

És elérkezik ez a sohanap is, begurul a hajnal fényszeke-rén. Már a második tetves házibulit szervezem magunkhoz, szüleim két hétre tipliztek külhonba, utálom, ha részegek barmolják szét az otthonom, beleértve magamat is: amikor idegenek fészkelnek be hozzád, valahogy neked is minden idegenné válik, de a szent cél érdekében többet is beáldoznék. Hovatovább azt latolgom – ah, a szentimentális posztkamaszkor –, hogy ha sehogy sem jön össze a dolog, én isten bizony átiratkozom egy másik egyetemre, mielőtt sebzett szívem összevarrhatatlanul megszakadna a naponkénti viszontlátástól. Minden kapcsolati tőkémeket emez egyetlen kapcsolat oltárára halmozom fel, a második félév végére már látszanak is az eredmények: senki nem tudja, ki a titkos mozgató, mindenki úgy hiszi, csak úgy spontán alakulgatnak a dolgok, mostanra rázódott össze a csapat, úgymond; pedig én rázom őket érdekeim csörgőjében. Soha ekkora szervezkedő nem voltam.

Az első buli végén is ketten tartjuk a frontot. Vladimirt nem lehet asztal alá inni, meg se látszik rajta, az örület és a kilengés mindenféle formájától rosszul van. Már dől be a hőség, amikor aludni vánszorgunk, nagy cselesen ajánlgom neki a szüleim szobáját, hogy az a leghűvösebb, amúgy kurvára az a legforróbb, de abban van franciaágy. Fekszik a hasán, ez is fenomenális, hason fekszik elnyomódott fejjel, mint valami meglőtt fóka, és nem történik semmi.

Másnap úgy leiszom magam az apokaliptikus kánikulában, hogy öreg kutyánk vackán ébredek. Ott gunnyaszt szegény a kövön, és bámul rám értetlenül.

Oké, utolsó házibuli, utolsó esély, ha befuccsol, akár kolistorba is vonulhatsz, Ofélia.

Végigmajomkodom az egészet, csak hogy egyáltalán láthassam. Keveset beszél, magának mond tréfákat, aláfestésként halk, pimaszul erőltetett, modoros kis kacajokkal. Ez

úgy hat rám, mint amikor nyakbőrön csíplik a macskát: elernyedek, elzsibbadok, akaratlan ereszttem bele magam hangja zsongásába. Az ellentmondások izgatnak fel, fatönklábú kokettsége, hogy járáskor egy kicsit megemeli az egyik kezét, a kisujj is emelkedik, forduláskor leheletnyi seggrisza, zsugorodom olvadt műanyagként.

Ráadásul effektíve is nyakon csíp egy macskát: nem egy metaforikus, igazit. Elkóricál mellette a kandúrom, lenyúl érte gyakorlott mozdulattal, fajtárs, nyilván szót értenek, a jószág nem menekül, élvezkedik. Én is élvezkedem, talán még jobban is, mint a macska, befelé dorombolok, engem simogat rajta keresztül.

– Jó volt ez az este, Ihén – jegyzi meg fél hét tájban. – Nincs kedved dugni? – Pontosan így kérdezi, közömbös pófával, a hangszín legkisebb változása és mindenféle átmenet nélkül. A kertben ülünk, valamiért a földön, a házfalnak támaszkodva. Köztünk egy bor.

Tessék?

– Illetve smáholni – teszi még hozzá diplomatikusan.

Eltöprengek, mintha most vetődne föl először a kérdés. Nem sietem el.

Aztán az üdvharsonák.

Ezt a sötétvermes baromságot! Szerelmes vagyok, nem kretén. És vak se. Tisztábban látok, mint bármikor. A maga módján Vladimir is szeret. Bejön nekem a maga módja.

Először mondjuk rádcsavar, mindig így van, mikor egy vegyület hatni kezd, végigrombol a véráramodon, megkenődés, extatikus botorkálsz. Aztán elcsitulnak az első lökések, tovagyrúznak, megtalálod az egyensúlyt, felfekszel a hullámokra, hagyod magad hömpölygetni.

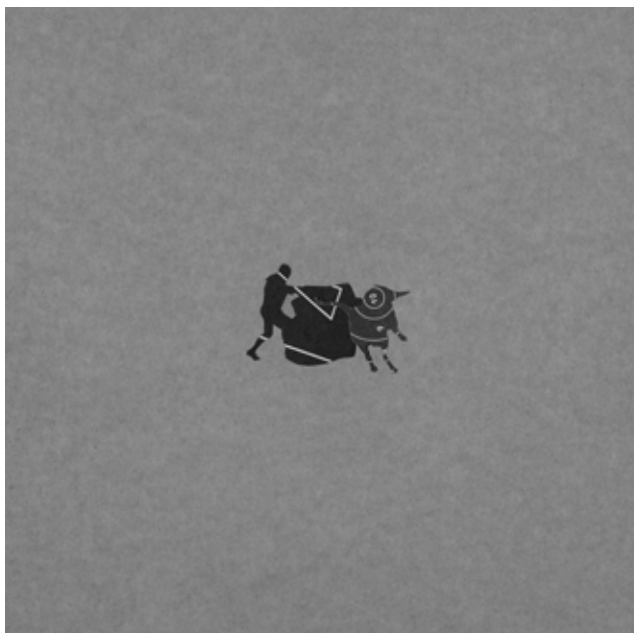
Kelenföld, szeptember. Meleg van, de a panelek már könnyebben lélegeznek. Vladimir tartozik az Etele úti szabóervin fiókjának, elkísérem. A könyvtár épp selejtez, ötven forintokért szórják az Adykat, Kosztolányikat, a

legbüszkébb mégis a Magyar Népművelők Társasága 19. századi szerzőket tartalmazó füzeteire vagyok (csak később jövök rá, hogy a gondos népművelői kezek Csokonai kurvanyokjait szisztematikusan ebannyokra cserélgeték). Púpozott stócokban cipeljük a zsákmányt, megvanak azóta is, potom pénzért összevásároltuk a fél irodalmi kánont. Olvasni Vladimir is szívesen, ha nem kötelező, főleg verseket, egész adatbázisnyit tárol belőlük a fejében. Mikor versidézetekkel udvarol, mindig eldöntöm, hogy várunk még egy hónapot az első szeretkezéssel. Az irodalom ízekre szedését viszont nem bírja. Fasszopó elmélesek azon keresnek, hogy elveszik az ő szűz olvasói tapasztalatát. Miért lesz neki attól nagyobb a katarzis, ha szeme látára boncolják élve a művet? Csak undorítja ez a túlfűtött zsigerlengetés. Meg a zsargon. Hogy temporalitást írnak időbeliség helyett, meg szubjektum, homodiegetikus elbeszélő, anyámkínja, és akkor mi, most ugráljon a boldogságtól, hogy bevezettetett a tudomány templomába? Titkon egyetérték vele, leszámítva, hogy embert nem hallottam még annyi idegen (és előttem érthetetlen) szót használni, mint őt, a reverzibilist is tőle tudom. Az évfolyamtársaink indítottak egy irodalmi folyóiratot, olyan tematikus számok vannak, hogy az intertextualitás, és akkor mindenki beleoperál minimum egy intertextust az irományába, hát dőlünk a röhögéstől. Csak később jut eszembe, hogy ők legalább csinálnak valamit.

Vladimir ezeket a megszervezett élményeket se bírja. Szabályos rángógörcsöt kap a színházi székek kényelmetlenségétől, a kultúrprogramoktól amúgy is, utána muszáj róla álságos műértő pofával eszmét cserélni, a moziban elalszik, vagy hányingere támad, a túlságosan erős zene pedig megtépázza idegeit, és minek, ha különben meg rühell táncolni. Azt én mondjuk imádok, de mindegy, a többivel kapcsolatban, őszintén szólva, érzek némi megkönnyebbülést.

Itt van ez a Kelenföld. Kajálunk a szabóervin fölötti le-

pukkant kínaiban, mellettünk a szerzemények. Aztán a szemközi park panelháttérrel. Semmi különös. Lehetnénk akárhol. Csak hozzáérek, és szétfröccsen a park, szétmállanak a blokkok, zubog minden a tudat lefolyójába, ketten szorítjuk egymást egy örvénylő hallucináció néma középpontjában, szellő se rezdül, szinte tárgyilagosan állapítom meg: igen, szerelmes vagyok, ez most az, pontosan ilyen, élesek a vonalak, mintha fotosopban rajzolták volna, pixelről pixelre látom az egészet, minden más egy koszlott buszra pakolva zuhan el a semmibe.

Molnár Zsolt: *Aréna*, 2013
kollázs, 32 × 32 cm

Elhallgatott

Talán kicsinyes most szólnom,
amikor ránk borult
az ég elnéző némasága.

Hallgatásba kéne temesselek,
mint szerető anya gyermekét,
miután leszedték a keresztről,
hogymegtörténjék
a holtak azonosítása.

Vér a véreimből,
most, hogy már csak test vagy,
semmit nem kell cipelned,
látod, elmúlt minden, ami fáj,
és senki sem hámozza ki már,
hiába, hogy boncasztalra tesznek.

Apád megvert,
de nem az, amelyikre gondolsz,
ő csak csípős hajnalként figyelt,
a másiktól, amelyiktől
a homlokod örökölted,
nem tudtalak megvédeni,
ez bántott úgy, drága szentem,

sajnálom, hogy kurva voltam,
bevallom, hogy hazudtam,
hogy otthonról a pusztába,
tudom, ezzel úztelek,
kerestél és hittél
máshol apát magadnak,

kékül az égben néma kis szád,
bocsáss meg,
nem voltunk mi,
csak emberek.

Semmi zsoltár

Mert ez volt minden,
amire képes voltál.
Áldozatod jutalmául
üresen áll az oltár.

A foszló szentképek közt
néma kámforszag száll.
Téged dicsér a győztes csend.
Kihalt padok, semmi zsoltár.

Az énekesnő III.

Idővel színésznő lett, szemöldökével
íveket, szemhéjaival árnyalatokat
adott a hangoknak, arcvonásait
dallamokhoz igazította, úgy énekelt,
hogy hallani lehessen, mikor kecsesen
tartott csuklóin egymásnak ütődnek
a ritmusértékek.

Legtöbbször romlottrövid szoknyában,
bimbóudvarig kivágott topban játszott
valami kiszolgáltatottságra vágyakozó
szerepet. Egy idő után már nem számolta
a lábait egyre nagyobb terpeszbe
kényszerítő tekinteteket,

sem a pénzt, amit műsora után
kajánul nyújtottak át neki.
Combjain mászó szembogarakkal
haladt az asztalok között, tudta,
hogy innen lehetetlen kijutni.

Az énekesnő IV.

A férfi megkönnyebbült horkanással
hanyatlott mellé. Kisvártatva öltözni
kezdett, tehetséges vagy, mondta neki,
miközben ingét gombolta, de ennek
már semmi jelentősége sem volt.
A pénzt az ágyra dobta, anélkül,
hogy megkérdezte volna, mennyi,
bár az énekesnő legszívesebben
semmit sem kért volna.

Pár hónappal később, az abortusz előtt
eszébe jutott az arca, sok másikkal
együtt. Olcsó frázisokat dúdolgatott,
az egyik ápoló felismerte valamelyiket,
szemét lesütve megdicsérte a hangját,
és megnevezte a dalt.

Az énekesnő V.

Mikor újra találkoztunk, az arca olyan repedezett volt, mint egy bőrtáska. A szájánál mintha felfeslett volna a varrás, kötelező mosolyban állt, alóla kilógtak a közönség igényei szerint elhelyezkedő fogak.

Mégsem volt csúnya. Óvatosan kellett vele beszélni, hiszen nem törődtek vele úgy, ahogyan az anyag kívánta, s ezért idő előtt elöregedett. Úgy éreztem, bármelyik pillanatban szétszakadhat, s mindnyájunk szégyene ömlik a járdára, és akkor az emberek majd rá fognak mutogatni, hiszen mindez az övé. Ő pedig összeszedi, talán még dúdol is hozzá, nem siet, hiszen rajta kívül ezekre senkinek sincs szüksége.

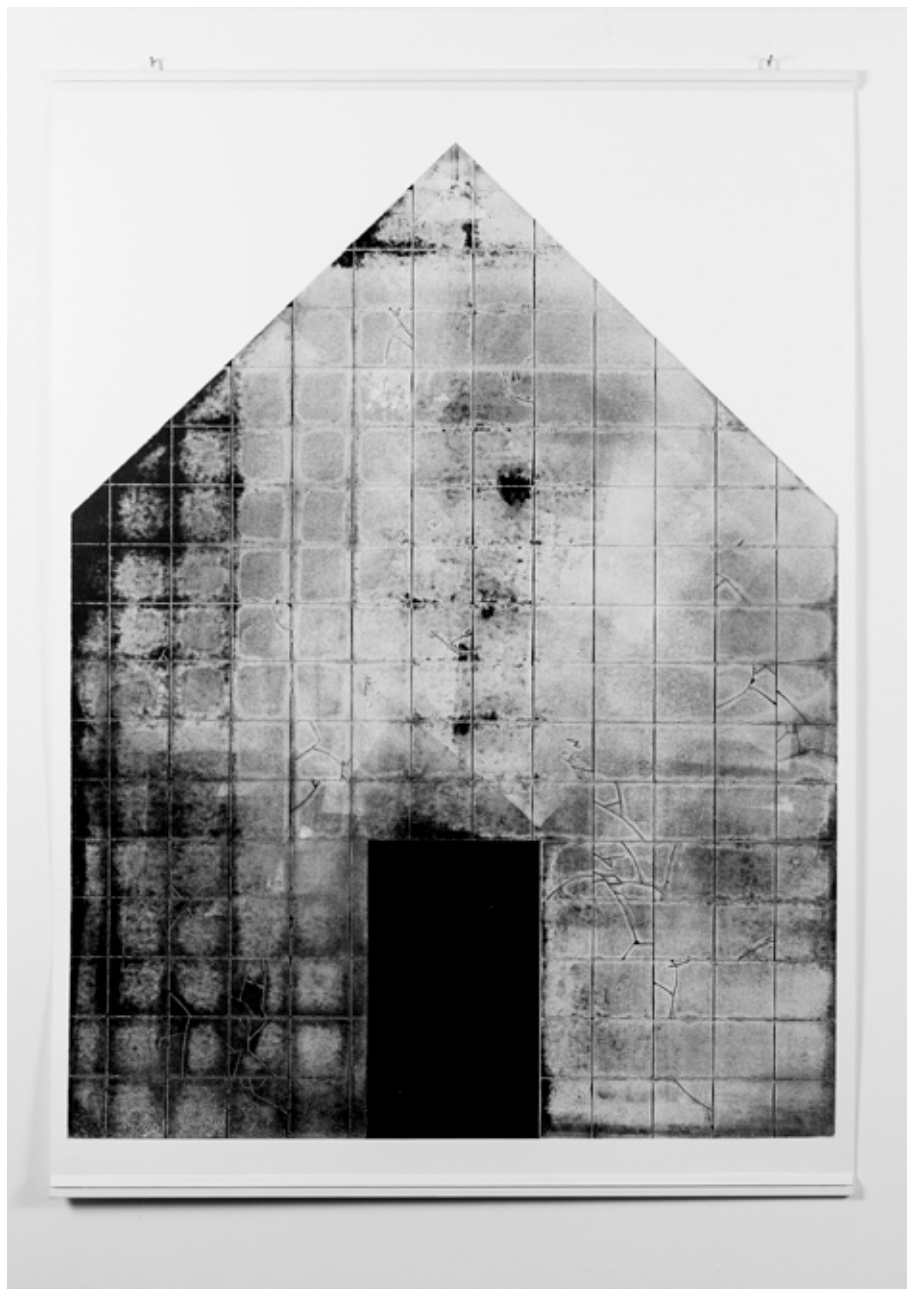
Az énekesnő VI.

Évekkel később azt mondta róla valaki,
hogy hamisan énekel, meg a segge sem jó.
Már csak vasárnap esténként lépett fel,
mikor azok a vendégek tartózkodtak a bárban,
akik az asztalok alá itták a füleiket.

Következő vasárnap elmentem megnézni.
Nem tudtam eldönteni, sovány-e, vagy kövér.
Összevissza lépegetett a zenére, a mikrofont
túl közel tartotta a szájához, a rímek között
beteg szélként reszelt a lélegzete.

Tényleg hamisan énekelt. Ahogy közelebb
húzódtam az emelvényhez, láttam,
hogy szemeiben a tehetség helyett adóságok
csillognak, csuklóin már nem voltak
ritmusértékek, nem is tartotta őket kecsesen,
úgy himbálóztak törzse mellett, mint elhasznált,
feleslegessé vált eszközök.

Az utolsó dalban kétszer tévesztette el
a szöveget, nem találta a ritmust.
Tétován állt a zárlat után, mintha kellene
még valamit, lehetne még valamiről,
majd botladozva lesétált az emelvényről.
Szerintem azt sem tudta, hogy ez volt az utolsó.

Molnár Zsolt: *Üzem*, 2012
fametszet, 100 × 70 cm

Az expresszív feldolgozástól a geometrikus letisztultsáig

Molnár Zsolt munkáiról

Molnár Zsolt 2012-ben diplomázott a Magyar Képzőművészeti Egyetem képgrafika szakán a *Feldolgozás alatt* című sorozatával, melynek központi témája az állatok nagyüzemi feldolgozása, az egykor élő és mozgó testek, tömegek depri-mált helyzetben való ábrázolása, az élőlény tárggyá degradálásának folyamata. Ugyanúgy, mint a *Mindennapi kenyérünk* című dokumentumfilmben, mely egyébként inspiratív is volt a diplomamunkára való felkészülés alatt. A jelentéstartalomhoz szervesen hozzátartozik a technika, a munkamódszer és az, hogy grafikai dúcként a farost szolgál. Hiszen a fának mint anyagnak a farosthoz vajmi kevés köze van. Az egykor sarjadzó fát porrá zúzzák, majd szintetikus anyagokkal préselik az ember számára megfelelő állagúra, eladható halmazállapotúra. Ezt az anyagot roncsolja tovább Molnár Zsolt szikével, hogy a

kellő faktúrát elérje, valamint hogy reprodukálja azt a fajta mechanikus mozgássorozatot, amit egy tisztességes, nem EU-konform disznóölésen láthatunk. De az üzemben ezeket a fázisokat az emberek helyett a gépek végzik, kibírhatatlan lenne az iram, a bejövő hús kontinuitása, a felfoghatatlan mennyiség, amit fel kell dolgozni; az emberi erőkifejtés mértéke és időtartama pedig nem egyezik a gépekével.

A diplomaszorozat része volt az *Üzem*. A roncsolásos fametszet inverz nyomtatásának jól fakturált eredménye külön munkaként is felfogható. Az ábrázolt matéria – a csempe és a fa – pedig egyszerre utal a domesztikált és a vadon élő állatra, de itt már nincsen feldolgozott, vagy feldolgozásra váró élőlény. Itt maga a helyszín látható: egy emblematisz hász, amelynek letisztult formaiságában és szépségében mégis rejtőzik valami nyugtalanító.

Ennek a sorozatnak az előzményeként szolgál egy másik széria, a *Termékek*, amelynek tételei ugyanazzal az eljárással, de más hordozón – matt műanyag fólián – jelennek meg, utalva ezzel a hűtőházak karcos PVC szalagfüggönyeire, vala-

mint a műanyag ipari és mindennapos jelenlétére. A sorozat kegyetlen szépségű formavilága szembesít bennünket a fogyasztói társadalom neutrális attitűdjével. Az állatok – és a velük kapcsolatos érzelmi szálak – következetes kiiktatására, a vacsora fölötti boldogító nem-tudásra.

A kollázs és az állatok formai stilizálása a Makói Grafikai Művésztelepen készült *Vadászfohász* (2012) sorozattal indult, amely alkotása során céltáblapapírokat bújtatott a formák sziluettszerűen kivágott rétege mögé, tudatosan irányítva annak centrumát. Mintha a vadász célkeresztjében látnánk a különböző állatokat vagy éppen a már kész és preparált trófeákat, ereklyéket – mint a remélt eredményt –, valamint a gyilkos eszközöket egyaránt. Végül azonban a célzóból is célpont válik.

Az *Aréna* és az *Átírt szabályok* sorozatokban a céltáblapapírokat már nem egy, hanem több rétegben helyezi egymásra, így a papír már nem mint célkereszt, hanem mint forma szerepel. A Vas és Veszprém megye határánál fekvő Nemeskeresztúrról származó grafikus sokat merített környezete vizuális és emocionális ingereiből, melyek

akarva-akaratlanul is jelen vannak művészetében. A bikaviadal – mely igen erős motívumként több munkáján átível – egy madridi utazás személyes élménye, nem pusztán az interneten való szörfölés során gyűjtött képanyag.

Kremsben, a Budapest Galéria rezidenciaprogramja alatt készített műegyüttes, az *Alaktan* (2013–2014) szintén a fent részletezett technikával készült, átívelve a következő sorozathoz, valamint a geometrizáló, figurális elemeket teljesen kizáró munkákhoz. Ezek egyike *Számokba fojtva* (2014) cím alatt mezőgazdasági használati tárgyakat sorakoztat fel. A narratív környezet nélküli formák lehetnének akármilyen tárgyak, mert első látásra semmi nem utal az állatokkal vagy a mezőgazdasággal való kapcsolatukra. Sematizált formák metsződnek bele a légüres térbe, de a figyelmes szem hamar észreveszi, hogy a különböző rétegek egymásra csúsztatásával teret kapnak a hangsúlyos, erős kontrasztú elemek. Ezeket a rétegeket a grafikus szintén céltáblapapírok átalakításával hozta létre. Az eleve grafikai megjelenésű számok és vonalak – melyek eredetileg szerves részei a céltáblának – segítik a tér-

hatást, és mindamelllett, hogy esztétikusak, tartalommal is felruházzák azokat. Molnár Zsolt a síkbeli formákat úgy használja, hogy a térbeliség illúzióját kelti, mintha abban a hatalmas üres felületben annak a konkrét tárgynak valóban tere lenne. Ahogy Baudrillard *A művészet összeesküvése* című tanulmányában írja, „az illúzió a titokhoz kapcsolódik, ahhoz, hogy a dolgok nincsenek jelen saját magukban, visszahúzódnak önmagukból a látszatukba”. A Számokba fojtott grafikáin ezek a tárgyak új produktumokká válnak, nem maradnak dokumentatív leképezései egy szarkacsapdának, szállítókalodának vagy szarvasmarhamérlegnek. A sorozatból kiemelve az önitaató könnyedén alakul akvadukttá, a köretető koronává, a szarvasmarhamérleg pedig liftté, ami a levágandó állapotot kilátástalan helyzetéből végül mégis kiemeli. A különböző állatbefogókat nézve elképzelni nem tudom, hogy mi hová kerül; az egész szerkezet olyan, mint egy tétova időgép a semmi közepén, ami opcionálisan teleportál bárhová az üzemből. Ugyanezek a tárgyak sok minden mássá transzformálódhatnak. De nem teszik. A bika sem kerül ki élve az arénából, a szar-

vasmarha sem ússza meg a szeget. „*A tárgy már nem a szubjektum funkciója – egy kritikus tükör, amelyben a világ bizonytalansága és értelmetlensége tükröződik –, hanem magának a világnak a tükre, a bennünket körülvevő tárgyi és mesterséges világnak, amelyben a szubjektum hiánya és transzparenciája tükröződik.*”

A már említett, teljesen narrációmentes film, a *Mindennapi kenyérünk* (2005) nem csak tematikájában parallel Molnár munkáival. A mindennemű környezet nélküli, üres térben ugyanúgy lógnak vagy fekszenek az állati testek, mint a húsfeldolgozó ipar eszközei – itt már vizuális narráció híján. A nézőn múlik, hogy csupán formák maradnak-e, vagy a befogadó jelentést tartalmat is társít, esetleg konstruál hozzájuk.

A grafikusra nagy hatást gyakorló Greenaway *A Zed & Two Noughts* (1985) és *Drowning by Numbers* (1988) című filmjei abszurditásukban és szürreális jeleneteikben első látásra nem mutatnak párhuzamot Molnár minimális eszközeivel, akkurátusan kimunkált kollázsaival. Legfeljebb a filmszereplők folyamatosan felmerülő misztikus és irreális számokhoz való vonzódásában és a vi-

zuális elemek kollázsszerű megjelenítésében találhatunk némi rokonságot. Az *A Zed & Two Noughts* látványa és hangulata olyan, akár egy hatalmas díszlet formájában újragondolt Mark Dion-életmű. A fent említett számokhoz való vonzódás egyfajta összekötő elem a sorozatok között. A céltábla képi elemmé tétele a racionális világ finom integrálása a művészetbe. A tárgyakon újra és újra felbukkanó számelemek a címmel is szoros összefüggésben állnak, az állatok akkor sem voltak többek, mielőtt egy vonalkóddal ellátott terméké váltak volna – ennek emlékei az üresen álló etetők és itatók. Olyan, mintha ezek a magukra hagyott tárgyak, amelyek alapvetően az emberi munkát könnyítik meg, egyben ki is zárnák az emberi jelenlét szükségszerűségét, ezzel viszont tökéletesen érdektelené teszik a szándékot és a célt.

A legújabb széria, a *Szükség-állapot* a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesületének éves kiállítására készült, amelyet egy galéria helyett egy specifikus térben, egy budapesti autótömítő szaküzletben rendeztek meg. A specifikus térbe szánt munkák szemlátomást ellentmondó látványelemekből állnak. Molnár többek között a helyre ref-

lektálva von be tömítő elemeket, s elegyíti azokat további zavart keltő részletekkel. Olyan konstrukciók ezek, melyek összefésülik a mobil és passzív tárgyakat, mint a guruló, fék nélküli járókeret. Nem a tárgyak pontos ismerete vagy ismertetése a cél, hanem olyan benyomás keltése, hogy ebben a tárgyban van valami, ami megingatja a biztonságérzetet, mint először minden ismeretlen dolog egy átlagember konvencióit. A kimaszkolt felületek egyértelműen grafikai hatást keltenek, de túlmutatnak a szakirány lehetőségein. A türelmet és fokozott koncentrációt igénylő, pontos mérések és szerkesztések beszédesekek a grafikus művészetével kapcsolatban, hiszen érdekes ellentétben állnak Molnár Zsolt impulzív személyiségével. Igaz, ez az expresszivitás a munkamoráljába transzformálódik. *„A szabály kikerülhetetlen, mert nem elgondolás, hanem a játékot rendező forma.”* Így lehetséges az, hogy a grafikus a megérlelt témáit mindig következetesen és kitartóan végigviszi, körüljárva annak lehetőségeit, mindeközben mégis megőrzi azok frissességét, legyen szó bármilyen sorozatról vagy tematikáról. •

Molnár Dóra Eszter

Kék álmok, maszatos fény

Kerber Balázs: *Alszom*
rendszeretlenül, JAK-prae, 2014

Mit vár a kortárs lírában járatos olvasó jelenlegi költészetünktől? Mekis D. János egy közelmúltbeli kerekasztal-beszélgetésen megfogalmazott állítása szerint legalább egy olvasói elvárás – ha van egyáltalán – a szubverzió. Vagyis azt várnánk a lírától, hogy felkavarjon, valami megszokottból kibillentsen, hovatovább felborítson, fejünkre állítson. És ha valamelyik vers (de tovább mehetünk: kötet vagy akár teljes életmű) ezt elmulasztja, elmarasztaljuk. Amikor ez a szempont eszembe jut, már két napja azon tűnődöm, milyen olvasmány is volt Kerber Balázs – nemzedéke egyik legtehetségesebb költőjének – debütáló kötete, az *Alszom rendszeretlenül*. Kapásból aligha mondanám felkavaró élménynek, azonban maga a tény, hogy két napja ezen jár az eszem, nos, felkavaró.

Lássunk néhány szembeötlő dolgot. A versek lírai énje meglehetősen biztonsággal azonosítható egyetlenként. Ezt garantálni látszik

a beszélői perspektíva azonossága (ami leginkább a (fél)fényhatások leírásában nyilvánul meg, ezt a fülszövegben Harmath Artemisz „szokatlan, beszűkült, [csőszerű] mikroszkopikus látósög”-ként írja le, amely mégis „végtelen terrekbe kalauzol”); a versszituációk visszatérő (fél)álomszerűsége és a mantraszerű motívumfixációk (a kék szín rendszeres megjelenítése, kimondása). A megszólalásmódot modalitásában, stílusában, azt hiszem, még mindig az élőbeszéd-ből kell eredeztetnünk, azonban jóval elemeltebb, felülstilizáltabb, nemegyszer kimódoltabb, mint a kortársak szikárabb megszólalásmódja. Ettől nem független a szövegek feltűnő zeneisége, mely a legexplicitebben mutat rá Kerber lírájában a Marno-hatásra. A jobban sikerült Kerber-versekben olyasmi történik, amit Krusovszky Dénes is elemez kiváló Marnoeszéjében (*„Nyers fogalmak. Metafizika és anyagszerűség Marno János költészetében”*, in: K. D.: *Kíméletlen szentimentalizmus*), méghozzá, hogy a versalakulásban felváltva van szerepe az együtt mozgó gondolatritmusnak és a fonológiának, zeneiségnek. Kerber kortársai, te-

hát a fiatalabb generáció tagjai közül nem is tudnék senkit mondani, aki ennyire bátran hagyatkozik rá a vershangzásra, engedi, sőt, akarja a belső rímeket, finom, rímárnyékszerű összecsengéseket. Ráadásul érdekes, hogy ez a szabályszerűen nem rendszeres versépítkezés mégis olyan szöveget hoz létre, amelynek mintha megvolnának a maga törvényei – ekkor viszont azzal szembesülünk, hogy a versek zeneisége (akárcsak Marno költészetében) nem annyira mérhető, kiszámolható, mint inkább érezhető. És a versszerkezetnek ez a különös titka is hozzájárulni látszik a versek enigmatikusságához. Hogy soha nem kristályosodik ki az olvasás folyamán valami bizonyosság vagy biztonság, mit is, miről is olvasunk. A *Nem érem* (38.) című versben – igaz, ez a technika nem Kerber truvéja – csak az utolsó tagmondat teszi egyértelművé, hogy a vers java részében egy álomleírást olvastunk („*Valaki élem ugrik, / arcvonásai, mint egy / bizonytalan szikla rajza, / sötét szobakontúrok gyűlnek / szemembe*”). Másutt a kötet jellemző versszituációja, a lírai én félálombeli liminális helyzete eredményez egyfajta bizonytalanságot, kettős-

séget, ahogy álom és ébrenlét öszszemosódik, így *Az este ráncai* (37.) című versben: „*Pizsamám ránca, mint a hegység, / hágóit paplanom sem éri, / mozgok, domborzatát cseréli, / megáll: a kaptatók belepték*”.

Izgalmas, metarefektív és ars poeticus szövege ennek a technikának *A mondat* (49.) című vers, álljon itt egészben.

A mondat

Egy mondat, melyet nem mondasz ki szabályosan, megcserélsz benne egy-két szerkezetet, mintha mást akarnál mondani, s végül azt se, ezt se mondog. Nem mondasz mást, mint az árnyalatot, és ebbe az otthonosságba nehéz lesz behatolnia annak, aki nem ért téged. Ez a tiéd, a meg nem értettség, jóleső massa. Vagy szél, ami hajadat fújja, dagasztja, és megérinti az elméd. Lukács-fürdőd tetőterasa, ahol sokáig időzöl, s melyet lényegében nem hagysz el sohasem.

Kezdjük a végén: az utolsó mondat (és így a vers) valószínűleg Ottlik Gézához szól, erre mindenekelőtt abból következtethetünk, hogy a kötet megelőző verse, a *Sem azé, aki fut* (48.) is neki van dedikálva, s mint az köztudott, a Lukács-fürdő az *Iskola a határon* kerettörténetének helyszíne – igaz, a vers nem áll ellen az önmegszólító versként olvasásnak sem. A vers továbbá elképzelhetően értelmezhető az *elbeszélés nehézségeivel* párhuzamban, értelmezési keretként idecitolható a *nyelvkritikai posztmodern*, a *mondatpoétika* elmélete, azonban ezeket kevésbé érzem esetünkben termékeny szempontoknak. Valamint a lírai én meg nem értettségére vonatkozó megállapítással, önmegszólítással (?) sem kívánok most foglalkozni – mindenekelőtt mert a vers anyagától elütően direkt, kamaszos és önsajnál(tat)ó kinyilatkoztatásnak gondolom.

Izgalmasabb megfigyelni a vers második felében megjelenő rímeket. Először suták, szinte hallhatatlanok, ám a sorvégi kitüntetett

hely mégiscsak észrevétemi őket: az – az – lesz. Utána már tisztább (sőt, olykor valóban tiszta) rímek következnek, azonban ezek többnyire sorközi rímek: *téged – értettséged*; aztán: *massza – dagasztja – tetőterasz* (közben a *fújja – dagasztja* ragríme is erősíti az összecsengést). A figyelmesebb fül meghallhatja a *vagy szél – hagysz el* kissé kancsal és elég távoli asszonáncát is, végül a verset

egy egyszerű rímpár zárja: *lényegében nem – sohasem*. Ha eztán a mondat szót versre cseréljük – igaz, az eljárás megkérdőjelezhető, jöllehet a mondatot tekinthetjük a vers, de legalábbis a szöveg metonímiájaként –, a

vers különös rímelését könnyedén érthetjük az átrendezett szerkezetként, vagyis az árnyalat mondásaként. Ezt mindenekelőtt azért tartom fontosnak, mert ez a – hangsúlyozottan Marnótól származtatható – rímes szabadvers-típus (ha nevezhetjük így) a legfontosabb árnyalatot képes visszacsempézni a költészetbe: a líraiságot. Arról a líraiságról beszélek, amit Babits a zenével szoros összefüggésben kép-

zelt el („*A vers jövenődője*”, in: *Esszék, tanulmányok II.*), és amely ilyen módon mindenekelőtt a rímes vagy kötött metrumú versek sajátja tud lenni – amely verstípust azonban a gyakran céltalan formamutatványos és -játékok gyanúba vontak.

De Kerber kötetében találunk olyan példát is, amely valóban a mondatszerkezet átrendeződésére, és az így létrejövő árnyalatokra, többletjelentésekre hívja fel a figyelmet. A *Szövetelésben* (35.) ezt olvashatjuk: „*elnyúló álmában / üldözte egy úszómester, sípszava / át habok fölött, sapkája rémlik, hogy / feszül, de képe szétszaladt*”. Az álomkép ugyan töredékes, de érthető, különösebb nehézség nélkül rekonstruálható. Mégis izgalmas kérdés, hogy milyen állítmánnyal egészítenénk ki a „*sípszava / át habok fölött*” tagmondatot. Az eljárás retorikai alapját a *zeugma* adja, vagyis „egy többtagú szószerkezet valamely résztagjának elhagyása oly módon, hogy két parallel részttag közül a megmaradó átveszi az elhagyott részttag funkcióját is, egyúttal fölérendelt kapcsolatba kerül a többi taggal”. (Szabó G. Zoltán – Szörényi László: *Kis Magyar Retorika*) A tagmondat azonban az idézett versmondat

bármely állítmányának alárendelhető: (a) sípszava át habok fölött [üldözte], (b) sípszava át habok fölött [rémlik], (c) sípszava át habok fölött [(rémlik, hogy) feszül], de még negyedikként ideérthetjük – jöllehet a szintaktikai viszonyok ezt már kevésbé engedik –: (d) sípszava át habok fölött [szétszaladt]. Azt is meg kell itt jegyeznünk, hogy a tagmondat kissé kitekert szórendje nélkül ez a polisémia nem jöhetne létre, hiszen az *át* igekötő más rendben jobban tapadna az igéhez.

És még egy átrendezés, amely a *Chiaroscuro* (39.) vershelyzetét vonja kétségbe. Azt hihetnénk ugyanis, a lírai én egy (már csak a cím miatt is stílszerűen képzelhetjük, hogy) olasz téren egy szökőkútnál álldogál, vár valakit, aki a zárlatban végre megérkezik. Egyetlen mondat azonban pusztá (zuhany alatti) álmodozássá teszi ezt: „*Az ég áttetszően / sötétkék, mint egy szappan- / csomagolás, fűrészkor a hideg / csempéhez érek*”. Figyelemreméltó az asszociációs lánc, amely hatására kibillen a vélt versszituáció. A versfelütés: „*Szökőkút előtt állok, / az este ellep árnyal, zöld / homályban húsit a fehérén / fölsapó víz*”. A vélhetően nyáresti fülledtséget, melynek szí-

nei a zöld és a fehér, ellenpontozza a sötétké, amely minden látszat ellenére, az izgalmas hasonlat hatására már a szappanhoz, a zuhanyhoz és a csempehideghez tartozik – különösen így kell gondolnunk, ha együtt olvassuk a *Kék csempék* (100.) című verssel, melynek zárlatá így szól: „*Kék csempék / borítják el testedet, akár egy / fürdés utáni álom*”. A *Chiaroscuro* számomra mindegyelőtt azért fontos verse a kötetnek, mert felülírja, pontosítja, másutt kétségbe vonja azt az elképzelésünket, hogy a versek jellemző állapota a félálomszerűség, és játékba hozza az álmodozást – így új fénytörésbe kerül a kötet cím és a címadó vers is. Nem véletlen egyébként, hogy címadáskor az *Alszom rendszertelenülre* (93.) esett a választás, ugyanis az egyik legpontosabban kimunkált vers a kötetben. A többi szöveghez képest kissé nyers megszólalásmódja ráadásul elemeli a többi szövegtől, és végre mutat valamit abból a *kíméletlenség*ből és *egzisztenciális parából* (és annak *analíziséből*), amelyet több szövegből hiányolhatunk, máskor legjobb esetben csak sejthetünk. A vers egyszerre képes az (1) álom, amit alvás közben tapasztalunk, az

(2) álom mint vágykép és az (3) álmodozás képzeteit mozgatni: „*Nem mondok inkább semmit. Akkor / kezdődne előről az, amit soha nem akartam, / ahogy soha nem akartam. Ezért nem beszélek, / alszom. Hallgatok, mint a fecni a földön, / zizegek, mint a szemétkosár lapjai. / Ahogy adódik, éjszakázom. Álmom / a nem bevallás, álmom a halogatottság, / nincs álmom egyáltalán.*”

Végül általában szólva a kötet versanyagáról: a fentiekben néhány izgalmas, figyelemre méltó szöveghelyet emeltem ki, azonban ez a kötetnek csak töredéke. Több verset is üresjáratnak éreztem, és ahogy feljebb *A mondat* esetében jeleztem, néhány mondat bizony kamaszosan direktre – hol nagyotmondóra, hol túlérzékenyre, önsajnáltatóra – sikerült. Az *Alszom rendszertelenül* több mint 75 verset foglal magába, több mint 100 oldalon. Meglátásom szerint ez legalábbis egy első kötet esetében túl sok. Nem arról van szó, hogy egyes versek ne ütnék meg a színvonalat (akár apróbb hibáik ellenére is), inkább arról, hogy átlagosak, szürkék, keveset mondók maradtak a kitűnőbb szövegek mellett. Szigorúbb válogatásra lett volna szükség,

így sok vers pusztá illusztrációja lett a kiválóbb versekből megképződő, azokban problematizálódó félálomszerű léthelyzetnek. Nagy kár, hogy emiatt a kötet egészében is veszített erejéből, nem kavarr fel, nem üt akkorát, mint amekkorára potenciál látszik benne. •

Mohácsi Balázs

Aparegények árnyékában

Háy János: Napra jutni,
Európa, 2014

„[A]pa csak az lehet, aki egyszer megváltik a fegyvereitől, és hagyja a fiát a napra jutni.” (12.) – állítja a könyv tételmondata, nagyvonalúan megmagyarázva rögtön a címet is. A *Napra jutni* tehát azt tárgyalja, milyen nehézségekkel jár kilépni az apa árnyékából. Hamar kiderül, hogy régi ismerősünk, a bogósgyümölcskertész fia, vagyis a gyerek újabb megpróbáltatásainak történetét tartjuk a kezünkben. Nehéz ellenállni annak, hogy Háy János új könyvét elsősorban

az életmű eddigi darabjainak kontextusában olvassuk és elemezzük. Ezt az önfelelt irodalmi befogadást olykor megnehezítő olvasásmódot voltaképpen provokálja a kötet.

A bevezetőként szolgáló pár oldalas apamonológót követő 36+4 *történet* első darabja a *Senák* címet viseli. Nemcsak a cím lehet ismerős annak, aki már olvasott Háy-műveket (vagy annak, aki otthonosan mozog a kortárs magyar dráma területén), hanem az azt követő oldalak is: Háy János – néhány gondolatjelet leszámítva – szóról szóra átemelte a *Gézagyek*ből ismert, *Senák* című, a téészesítésről és a család lovainak eltulajdonításáról szóló novellát, melyet ott az azonos című dráma követ. A játékra invitált olvasó ettől kezdve gyanakodva halad tovább a *Napra jutni*ban. Egyrészt innentől célzottan keresi a már régebbi művekből ismert szöveghelyeket, szereplőket és szituációkat, melyekre bősséggel akad példa, másrészt kétségei lesznek azt illetően, hogy fejezetekből álló regényt vagy ciklusokra tagolt novelláskötetet olvas-e. Az utóbbi dilemma természetesen nem új keletű a prózafordulatot követő magyar iroda-

lomban (ezt feloldandó nevezi a könyv hátlapján olvasható ajánló – és jelen kritika is – *történeteknek* a könyv részeit novellák vagy fejezetek helyett), egy már korábról ismert Háy-elbeszélés elolvasása után azonban óhatatlanul kétségeink lesznek afelől, hogy koherens regénnyé válhat még a könyv.

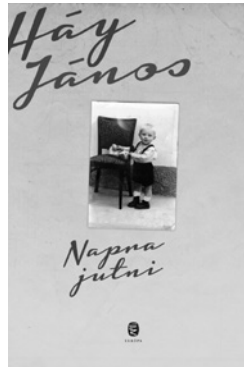
Az egyszerűen csak *gyerek*-ként aposztrófált vidéki főhős és környezete viszontagságait elbeszélő harminchat történetből, valamint a *Családállítás* című zárófejezet négy monológjából szintén ismerős történet bontakozik ki. A négy nézőpontból is ábrázolt múltból, melyben a gyerek apja és anyja a részeges apai nagypapa elől menekülve átköltözött az anyai nagyszülőkhöz, *A gyerek* című Háy-regény főszereplő házaspárjára ismerhetünk rá. Ezek mellett nem meglepő az sem, hogy az apa foglalkozása itt is bogyósgyümölcskertész.

A Háy-próza- és drámakorpusz legjellegzetesebb kérdésköre, a vidék és főváros közt húzóó feszültség a *Napra jutni*-ből sem

marad ki. Ezúttal is találkozunk a Pestre vágycokozó falusi kisfiúval, illetve a fővárost illetően gyanakvó nénikkel és bácsikkal, akik számára az alapvetőbb háztartási gépek birtoklása is nevetséges nagyképszerűség. A Budapestet szinte transzcendens távolságba helyező narratívát legjobban a *Mért akkor és mért akkorát* című történet láttatja. Ebben a gyereknek arra a kérdésére, hogy

az ő falujukban miért kapják később a karácsonyi ajándékot, mint a tévében látott gyerekek, az apa azt a választ adja, hogy azért, mert „Pesten lakik a Jézuska.” (81.) A vidék-főváros ellentét érzékletes példája A *könyvtároslány* történe-

te is, aki „[ú]gy érezte, hogy ez az egy év az utolsó, amit a faluban tölt, ahol az utcán lehetetlen végigmenni egy korszerű szoknyában, mert vagy az öreg, feketeruhás asszonyok kikiabáltak az udvarból, hogy kilóg a feneked, vagy a kocsmá előtt üvöltöztek meg füttyögtek neki a részegek, akik hirtelen a mámortól megtáltosodva kelendő férfiaknak érezték magukat, s gondolták, ennek a lánynak ajándék volna egy

velük töltött pásztoróra, mert különben közülük sokan pásztorok voltak.” (205.)

A narrátor olykor az ellentét mindkét oldalán ironizáló reflexiókat fűz az elbeszéléshez. A *Mikulás* című történetben a következőt olvashatjuk: „Egy csomó budapesti diák ül, és hallgatja, hogy mennyire különleges kultúrát eszelt ki a nép, amihez a gyerek is tartozott. Persze nekik nem kellett ebben a kultúrában élniük, csak leutaztak nyáron két hétre népszokásokat, népdalokat meg kopott cseréptányérokat gyűjteni [...]. Nem voltak már ott ősszel, amikor nyakig sárosodtak az utcák. Nem látták, ahogy ebben a sárban tocsog a nép, fekete gumicsizmában, rossz ruhákban [...]” (62.) A városi társadalomtudósok játékosan gúnyos megemlítése a Mért akkor és mért akkorátban sem marad el: „Ezen a napon a faluban mindenki mákosgubát főzött. A néprajzi tanszékek megszállott kutatói ezt népszokásnak neveznék, a falusiak viszont kollektív büntetésként élték meg [...]” (78.) Hasonló szereppel bír a Nagypapa meséi elején lévő kiszólás, melyben az elbeszélő egyszerre mutatja fel és veti el egy pszichologizáló, esetleg pszichoanalitikus olvasat lehetőségét: „Az anya és apa

között fekiúdt, nem volt külön ágya. Az összeérő ágyak deszkájára rátették a pólyát, hogy ne nyomja a testét a kemény, politúrozott fa. Micsoda csemege lett volna ez egy pszichológusnak, de vidéken akkor még nem éltek pszichológusok.” (23.)

A *Napra jutni* nemcsak a Háy-életmű korábbi darabjai közé illeszkedik látványosan, hanem a kortárs magyar próza aparegényeinek sorába is. A könyv apaközpontúsága már a három nagyobb rész (fejezet?) címadásából is egyértelműen látszik (1. APÁK, 2. AZ APA FIA, 3. CSALÁDÁLLÍTÁS – mely utóbbi egység az *Apa* című énelbeszéléssel kezdődik). Az egyes szám első személyű bevezetőben (*Apák*) először gyerekként, majd apaként szólal meg az elbeszélő. „Én azt hoztam az apámtól, hogy olyan apa, mint ő, nem akarok lenni.” (10.) – olvashatjuk a könyvbeli apa-fiú-viszony leírásának legfontosabb mondatát. Kissé didaktikus, de hatásos folytatásként pedig a következő tanulságokat: „Hibáztam, mert ebben a helyzetben nem lehet nem hibázni. A fiam legyártotta belőlem az agresszort, az elnyomót [...]. Amilyen nem voltam, de kicsit mégis voltam, mert apa voltam.” (11–12.)

A *Napra jutni* középpontjában tehát a mindenkori apa áll. Ez az apakép, noha sokszínű, nyilván nem olyan szerteágazó, mint a *Harmonia caelestis* „édesapám”-jai, és az apa hiánya is fontos része a könyvnek (a gyerek életében legáltalában), mégsem olyan hangsúlyosan, mint a *Cseréptörésben* vagy *A fehér királyban*. Az apa a fennálló rendszer kiszolgálójává válik (ezt gyönyörűen ábrázolja az *Apa barátai* című történet, melyben a család vendégül látja a tsz-elnököt, a párttitkárt és az agronómust), ám nem olyan mértékben, mint az *Egy családregény vége* vagy a *Javított kiadás* apafigurái. A kortárs magyar irodalom nagy aparegényeihez képest tehát ebben a könyvben harmonikusabb az apához fűződő viszony, mégis egy traumával terhes gyermekkori első számú okozójaként tételeződik. Talán nem igazságos az utóbbi évtizedek legkiemelkedőbb magyar regényeinek mércéjével mérni, és ezek alapján bírálni Háy János új könyvét, amely az említett művek mezőnyében mégiscsak alulmarad, mégsem zárhatjuk ki teljesen az elődöket, melyeket témaválasztásával akarva-akaratlanul megidéz. Az említett aparegények nagy ré-

széhez hasonlóan a *Napra jutni*ban is a nagyszülők a múlt és az emlékezet továbbörökítői. A volt oroszországi hadifogoly nagypapa háborús történeteiből és a nagymama visszaemlékezéseiből a könyv háttérben kirajzolódik Magyarország huszadik századi történelme. A *Kik azok a* című történetben a gyerek kérdéseire válaszolva próbálja nagypapa és nagymama felváltva verbalizálni a falubeli zsidók elhurcolásának elfojtott emlékeit. A könyv egyik legemlékezetesebb mondata a gyerek és a nagymama párbeszédének vége, miután a nagymama elmesélte, hogy egy bombázás során megsemmisült a magtár, amelyben a vagonokba kényszerített zsidók értéktárgyai voltak összegyűjtve. „Kár, mondta a gyerek. Nem, mondta a nagymama. Mért, kérdezte a gyerek. Mert legalább tolvajok nem lettünk [...]” (90.)

A *Napra jutni* tehát nem könynyed, tét nélküli könyv, mégis nagyobb erőfeszítések nélkül olvasható, a nagyközönség számára maradéktalanul hozzáférhető. Az eddigi életmű különböző mozzanatait új elemekkel ötvöző kötet kifejezetten jó arányérzékkel épül fel; az az érzésünk, hogy a *Napra*

jutniért érdemes volt át- vagy újraírni bizonyos történeteket, sőt némelyek ebben a könyvben találják meg igazi helyüket. Ezt a kötetet érdemes kézbe venni, azoknak is, akiknek a legutóbbi Háy-regény (*A mélygarázs*) csalódást okozott. •

Vilmos Eszter

„Aki mondjuk én vagyok”

Pallag Zoltán: *Noir*,
JAK+Prae.hu, 2014

Pallag Zoltán első kötete 2014-ben jelent meg a JAK+Prae.hu gondozásában, a költő azonban nem tekinthető pályakezdőnek: az *Árgus* folyóirat egykori szerkesztőjeként, íróként, újságíróként egyaránt ismerős lehet számunkra a neve. A *Noir* ennek ellenére mégiscsak első kötet. Keresés, több szempontból is. Egyrészt helykeresés: Budapest utcáin, Triesztben, Lignanóban. Irodalmi szempontból is a vendégszövegek által – a legmeghatározóbbnak a Petri-hatás tűnik, de Parti Nagy Lajos humora is meg-

megcsillan a versekben. Másrészt a lírai én az eltűnt idő nyomába ered: emlékezik, szituációkat ismét, a jövőre vagy a múltra gondol, de a jelenben nincs ott. Megfigyeli a külvilágot, de leginkább önmagát. Ez a kötet legelemibb tapasztalata: az identitáskeresés. Pallag versei alanyi versek, minden az énhez képest fogalmazódik meg bennük. Így lesz a tájleírás és a szerelmi líra egyaránt sajátos önidentifikáció. Legfajsúlyosabban *A legkevesebb* című írásban érhető tetten a lírai én alaphelyzete: „Összegeztem. Ez itt az éjszaka. / Ezek a csillagok. Ez itt a város széle. Ez itt / a parkoló. Ez itt az áruház. És ez, belenéztem / a visszapillantóba, ez vagyok én.” Még azokban a szövegekben is az én a kiindulópont, amelyek történelmi/történeti perspektívát kínálnak fel, mint például a *Duna* című: „Egészen közel, a parttól mintegy ötszáz méterre lakom, / ahogy egykor az avarok népe is”, vagy „ahogy a krónikás feljegyezte, én pedig most a várost jegyzem fel.” A várost, és benne a lírai ént – legtöbbször „szegény Zolit”. Sajátos muzealizálás ez, mint ahogy az a *Kunstammer* című versben is megfogalmazódik. A mindennapok kiállítás.

Pallag költészetéről beszélve nem érdektelen bevonni a valóságreferenciákat – a költő maga is megteszi ezt a gesztust a *Hogy ki vagyok én?* című szövegben. A történelem iránti érdeklődés nem véletlen: a szerző kétszer felvételizett régészet szakra, és mindkétszer fel is vették. A versírás mint régészkedés talán termékeny kép lehet a *Noirra* nézve, azonban ki kell emelnünk, hogy a művek nem mindig ásnak mélyre. A versek nagyobbik része látszólag csak a felületet kapargatja – „elmélázik az elmúláson” egy kávé és egy cigi mellett. Azt sugallják, hogy jelentéktelen pillanatokról van szó, pár másodpercig tartó, mozgalmas képekről. És hogy ez baj-e vagy sem? A válaszom egyértelműen nemleges. Pallag Zoltán ugyanis annak ellenére, hogy énközpontú lírát művel, utat tud találni az olvasóhoz. Versei olyan sajátos – jó értelemben vett – egyszerűséget hordoznak magukban, amit másképp hitelességnek is nevezhetünk. Könnyed, de nem súlytalan sorokat olvashatunk:

„élek sőt kólát bontok / alattam zebra felettem a csillagok és / mi mást akarhat az ember aki mondjuk én vagyok” (Emlékszem). Ezt a fajta tartalmat erősíti a forma is: Pallag gyakran használ a szabadvers mellett kötöttebb formát. Azonban ez a kötött forma érdekes módon legtöbbször a játékoságnak, a „szabadságnak” a szolgálatában áll.

Az én beírásának metanarratív

gesztusa a *Noir* egyik legjobban sikerült alkotásában, a *Három versben* csúcsosodik ki. „Szóval, ahogy most a Rottenbiller utcán megyek / egy harmadik vers jut eszembe”, majd „De ez majd a lakásban jut eszembe, / amikor a cipőmet kötöm ki. / Itt még

nem értem haza. / Itt még gyalogolok a Rottenbiller utcán, / április van, öt óra kettő, / és három versre gondolok egyetlen perc alatt.” Ez a vers más szempontból is fontos lehet: a kötet időkezelése ugyanis ebben összefüggő a legjobban. Megidéződik benne egy elmúlt szituáció, és keletkezését tekintve még inkább múlt idejű *Nihil* című Karinthy-vers. Megidéződik a jelen, hiszen

a lírai én a Rottenbiller utcán sétál. Továbbá a jövő, a harmadik vers megírásának gesztusa által. Ennek a háromféle idősíknak a metszéspontja maga a vers. Hasonló szituációt tematizál a kötet zárószövege, *Az ismétlésről* című prózavers is: „nem voltam ott, ahol éppen voltam [...] befelé utazok, képzelje el, elismételek magamban egy régi helyzetet, lassan előhívom az összes részletet [...] és a jövőről még nem is beszéltem, például amikor várok a buszra, újra és újra elképzelem, hogy valóra válik néhány régi tervem.”

A másfajtaképpen énspecifikus, egyéni és kollektív múlt viszonyát keverő művek kisebb számban vannak jelen a kötetben. Számomra a *Nostalgia* volt a legizgalmasabb, ahol egyszerre jelenik meg a lírai én gyermekkorra, egy disznóölés emléke és a Kádár-éra („a rádióban bemozdítják hogy az MSZMP KB / főtthkára valahol megnézett egy gyárat”). Egymás mellé kerülnek a rétegek, mint egy régészeti fotón. De fontos kiemelni, hogy egymás mellé, és nem egymás alá. Pallag versei a felszínre engednek saját, múltbeli élményeket, a kollektív emlékezet elemeit (a Kádár-korszaktól kezdve a mai kollektív tudásunk

meghatározó összetevőig, mint például a YouTube vagy a Dreher márkanevek), és hagyják egymás mellett működni azokat. Így tud kialakulni egy manír nélküli, természetes nyelv, amely elsősorban szegény Zolié, de szerencsére – a legtöbb esetben – az olvasóé is. •

Murza Tímea

Örökkocsmá

Czinki Ferenc: Egy kocsmá város, JAK, 2014

Egy kocsmá, egy város, egy világ. Az idő hol telik, hol múlik, hol egymásról sem tudva telik is, múlik is, de sehol sem ugyanakkor, ugyanúgy, egyetlen hely kivételével; mert „a kocsmá menedék”, visszhangozza a könyv hátulján az *Egy kocsmá város* fejezeteit Cserna-Szabó András. Mi több, a kocsmá „az egyetlen hely, ahol még elbújhatunk a világ elől.” A közös ágy, a családi fészek már nem kérdés. A kocsmá azonban az a hely, ahonnan még kibontható a fennmaradt világ, „az emberi civilizáció utolsó mentsváraként”, ahol még

beszélgetnek az emberek, mint „mondjuk Szókratész vagy Rabelais vagy Krúdy Gyula korában”. És ha ennek a világnak Czinki Ferenc kocsmavilága a legközelebbi rokona (rokona? megfelelője!), érdemes a következő körön gondolkodni. És egyáltalán: maradt-e még világ az *Egy kocsmaváros* kívül?

A kérdést nem áll módunkban eldönteni, de a kocsmavilág, a kocsmavilágba való belépés (másutt: „kocsmalátogatás”) szabályait érdemes észben tartanunk. Nem is szabályok ezek, hiszen nem hozta őket soha senki; emberi világunk alapjaihoz hasonlatos, az idő lassú múlásában kikristályosodott normák ezek, amelyeket most – a kocsmafüzet útmutatását követve – 12 pontba szedtünk.

(1) Az ember soha nem tér be a lakóhelyéhez legközelebb eső kocsmába.

Kivéve, ha a lakóhelyünkhöz második legközelebb lévő kocsmaváros a legközelebbi igazából. Ezzel a

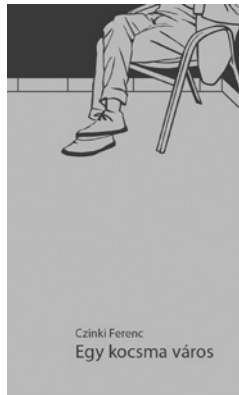
– jogászok munkásságát megszegyenítő – kiskapuvál egyszer és mindenkorra megspórolhatjuk a lépésszámlálást.

A kocsmavilág homogén, zárt rend, a sarokasztalok, lugasok, a pultok és a pultot támasztók tér-idejéből összeálló egység; így az *egy kocsmaváros*: a *Vadalma*, a *Papagáj*, a *Strand bisztró* vagy a *Panama* ennek a világnak nem csak halmazeleme, hanem mindegyik, külön-külön

ennek az univerzumnak, ennek a lambériás birodalomnak sarokpontja is, ahonnan minden indul és ahol minden végződik. Éppen emiatt mindegy is, hogy hová lépünk be és honnan is távozzunk pontosan: „Hát ilyen az, amikor a Rádióban ér a nyár,

mert már megint elméláztál; nem az, hogy dús virágok, a zöld műanyag kertiszékek meg a napszitta ernyők, hanem hogy az egyik nap az ajtón mész be, de a másik nap már az udvaron távozol. Semmi sem egyszerű.”

De a kocsmavilág időtörvényeiből mégis gyorsan kikövetkeztethető, hogy:

(2) *A zárórát ismerni lehet, de betartani sosem.*

(3) *A kocsmában, amelyikbe az év egyetlen napján ittasan érkezik az ember, és onnan ittasan távozik, az a kocsmában valóban nem történt meg.*

Főleg, ha a kocsmába betérő nem részese az adott kocsmában lokális kultúrájának (máshol: nem „törzsvendég”), így a kocsmában neve sem szolgálhat iránymutatóként az emlékezni kívánónak. Dolgát ráadásul megnehezíti, hogy

(4) *a kocsmában neve úgyis csak az első két hónapban számít,*

így az emlékezés a 3. törvény fényében szükségszerűen egyben kutatómunka is: *„utána az emberek vagy megszokják, ami van, vagy elnevezik máshogy, becézgetik Körbeszarosnak, Kismocsoknak, Papinak, Könyvtárnak, Patyolatnak, vagy ahogyan az a Rádió esetében van: Négycsöcsűnek. A név etimológiai vizsgálatának kulcsa egy sör, egy kisunikum és egyetlen kérdés, innentől a kutatómunkát az olvasóra bízom, mindenki járjon maga után.”*

Indulhatunk bárhol, juthatunk bármilyen eredményre a hiányzó idő nyomát követve, a kocsmában töltött idő a pult előtt ülve vagy a pultot támasztva, asztrofizikáról gondolkodva mégiscsak elszívárog, akár egy fekete lyuk közelében, gondolja az Első Vendég (A Vendég), az az idő *„máshol van, és már nem lehet visszamenni érte, mert nem adják, rácsukták az ajtót és a vasrácsot.”* Múlik és szökik kifelé az idő, viszi magával a kocsmavilág alakjait, tárgyait, az *„Adidas-mellegítőket és a bölléringeket”, a fekete-fehér kockás kövezetet, a mintás gyapjúpulcsikat, a folyton be- és megakadt („soha nem láttam még olyat, mint a honvédségnél hetvenegyben”)* történeteket. Közben leszáll az este, lugascsőnd, az Első Vendég nekiszomorodik,

(5) *hogyan melyik pultnál, tetszőlegesen.*

„És ekkor ő is elkezd érteni, mi történet: a szomorúság, a viszonzatlanság, a Hold, a feketelyuk, a huszárdeci, a hirtelen melabú, meg az elröppenő századok: megint nagymagyarországra itta magát.”

Nem lenne teljes az igazság, ha a kocsmavilág megtörhetet-

len rendjét jellemezve kizárólag a kocsmában eltűnt időről ejtenénk szót. A kocsmában tanulni is lehet, persze itt nem a tanulás iskolás formájára kell gondolnunk. A filozófiának például van egy alternatív formája, a *kocsmafilozófia*: a filozófia ezen sajátos, sokrétű, különböző hatásokat magába szívó és azokat sajátosan elegyítő formája gyakran a szűkös materializmus és ahuszárdecis nihilizmus határán illeg-billeg: „Az élet az olyan, mondja Isti, amikor belép a Panamába, hogy elég furcsa érzés, de meg lehet szokni. Azért, amikor vissza vagyunk térve az Anyagba, és csak lebeg az energiánk az éterben vagy hol, az biztos sokkal kényelmesebb, mint amikor így ki vagyunk csapva élőlénynek.” Így nem is meglepő, hogy Isti, az Első Vendég, bárki,

(6) részegen tudja fejből a Ha az életben-t,

ami csak fokozza az Első Vendég nihilizmusát, hiszen ugyanaz mondja, hogy „nincsen a Mennyország”. Ez a mondat azonban a kocsmavilágban, felfokozott hangulatban katalizátor, nincs olyan kocsmavendég, aki két kisuni-

kum és egy huszárdecis után ne tudna Isten létezése mellett vagy ellen érvelni. Majd a nihilizmus hamar kiegészül egészséges, haszonelvű materializmussal: „Hát persze, hogy ezt mondja, mondja erre az Ákos-hívő, mi mást mondhatna egy olyan, aki eladta magát: mert kilencvenhatban a Tímár Péter vett neki egy új autót, hogy hajlandó legyen élelni, hogy <<csinicsinibab>>, meg a Kossuth-díjat is úgy pacszta le személyesen a Gyurcsány-Bajnaival néhány remek, orfűi építési telekért cserébe. Mert az ilyen azt hiszi, hogy mindent megtehet; még az istenről is beszélhet.” És ha karácsony közeledtével arra gondolnánk, hogy nincsen Jézus Krisztus, se isten, és hogy ki kinek a fia – azok ugyanazok, mondaná az Első Vendég – egyetlen ember marad csak a kocsmában, aki megbocsáthat Istinek, az Első Vendégnek, mindannyiunknak: „mert különben aztán tényleg el vagyunk veszve.”

A megbocsájtáson és a megváltáson túl ott van a kocsmában a nyelvtan is, egy idő után világossá válik, hogy a sör csak többes számban mondható ki, ez a törvény pedig egyszerűen felírható képlettel is:

(7) *Aztán az egy sörből kettő lesz, a kétből három, és így tovább,*

„míg végül reggel hétkor fáradtan és csapzottan érünk haza, üres zsebekkel, de ezer élménnyel, és azzal a szilárd elhatározással, hogy ez most fordult elő utoljára.” Aztán Isti is hozzáteszi, hogy *„valahogy így vagyunk ezzel az Anyagban is”,* szigorúan nagybetűvel, majd kimondja a kocsmavilág nyolcadik törvényét:

(8) *„Még egy kör?”*

Tudvalevő, régen bizonyított asztrológiai tétel, hogy nem csak a *Vadalma*, a *Rádió*, a *Vidám Szamár*, a *Papagáj* vagy a *Jolán Bermuda*-szöge létezik, azaz van világ ezeken kívül is, ugyanis

(9) *minden nagyobb kocsmának (kocsmabolygó) van kisholdja.*

„a Fortunának a Topogó, a Vadászkiértnek a Matróz, a Kaisernak a Faló, a Kassa utcai Aladinnak meg a Pálma.” És a szerelem. A szerelemről is lehet tanulni, de nem csak egyszerű szavakból, a kocsmában az igaz szerelem tettként mutatja magát:

(10) *Az igaz szerelem az csak lenni egymás mellett, és nem beszélgetni, csak valahogy lenni.*

– mondja a férfi, karácsony előtt, rácponttyal a szatyrában, vagy bárki, aki tudja, mi is az az igaz szerelem, *„aztán a bevásárlás, meg két kisunikum után haza is megy ahhoz, akivel ez jó.”*

Ha a kocsmavilágon kívül van világ, sokkal nagyobb veszély fenyegeti, ha egy kocsmá (egy kocsmá) nem nyit ki, mintha kinyitna: a zárva tartott kocsmá olyan eseményláncolatot (pillangó-effektus, mondaná be Isti, míg a háttérben Hamvas Béla és Lévi-Strauss zsirozik, két paklival, fejben) indíthat meg, amelynek beláthatatlan következményeivel senki nem számolhat előre. *„A bezárt kocsmá arra kényszeríti az embereket, hogy hazamenjenek idő előtt, indokolatlanul; vagy esetleg felelőtlenül, a kellő előkészületek nélkül érkezzenek meg munkahelyükre – bal- esetveszélyes szituációkat idézve ezzel elő –, sőt, egyáltalán, hogy bemenjenek. Azt pedig jól tudjuk, hogy minden háziasszony rémálma az, ha a ház ura, fényes nappal, mondjuk, délelőtt tizenegykor színjőzanon állít azzal haza, hogy hozott tizenhárom kiló zsemle-*

morzsát, hozzá leértékelt vadkanfilét, és hogy akkor most ebből azonnal csináljunk valamit, közben ő megjavítja a kerti lámpát, ami még a Ceausescu-ítéletnapján romlott el, mert ma valahogy annyira nem találja a helyét. És ez csak egy példa a sok lehetséges tragédia közül.”A kocsmavilág így a külső világ (ha létezik ilyen) biztonságának, sőt, létének alapja. Ez a „statisztikailag igazolható tény” alkotja 11. törvényünket:

(11) A világot sokkal nagyobb veszély fenyegeti, ha nem nyitnak ki a kocsmák, mintha kinyitnának.

És ha kilépünk a kocsmából (egy kocsmából), egy élelmiszerbolt társbérletéből, azon kapunk magunkat, hogy egy kocsmá az összes

kocsmá, egy kocsmá egy város, az összes város, a hamisíthatatlan Kelet-Európa, a felszívódó idő helye, és nem is azért, mert még napfényben lépünk be, aztán a sötétbe ki, és hogy igazából nincs is mire várni („még egy kör?”). És ezen kívül, mint egy átaludt korszak után, a játszótéren mászóka, rakéta és nem-EU-komfortos vasgömb helyett fogható Wi-Fi-hálózat, és hogy „nincs már körülöttünk Vidámpark, sőt, már a terasz sincs meg, amin ülünk”, sem az asztal, ahonnan most ezt írom. De a legnagyobb probléma talán mégiscsak az, hogy ezt már tényleg

(12) nincs kire fogni. •

Mizsur Dániel

E számunk szerzői

Bödecs László (1988) költő, egyetemi hallgató (ELTE BTK), Szombathely–Budapest • **Györe Balázs** (1951) író, költő, Budapest • **Horváth Imre Olivér** (1991) egyetemi hallgató (DE BTK), Debrecen • **Hutvágner Éva** (1988) PhD-hallgató (ELTE BTK), Debrecen • **Juhász Tibor** (1992), költő, *Salgótarján* • **Makkai Flóra Ágnes** (1952) író, Budapest • **Mizsur Dániel** (1991) egyetemi hallgató (ELTE BTK), Budapest • **Mohácsi Balázs** (1990) irodalmár, PhD-hallgató (PTE), Pécs • **Molnár Dóra Eszter** (1985) grafikus, Debrecen • **Molnár Zsolt** (1989) grafikus, Budapest • **Murzsa Tímea** (1992) egyetemi hallgató (ELTE BTK), szerkesztő (Apokrif Online), Budapest • **Nyerges Gábor Ádám** (1989) költő, író, kritikus, főszerkesztő (Apokrif), PhD-hallgató (ELTE BTK), legutóbbi kötete: *Sziránó* (FISZ 2013), Budapest • **Papp-Für János** költő, szerkesztő, a Magyar Írószövetség tagja, *Hajdúböszörmény* • **Szabó Márton István** (1993) költő, divattervező szakos tanuló (Forrai Magániskola), Budapest • **Szendi Nóra** (1988) szerkesztő (Generalpress, Kulcslyuk Kiadó), író, kritikus, illusztrátor, *Telki* • **Szolcsányi Ákos** (1984) költő, bölcsész, legutóbbi kötete: *A felszínről* (Kalligram 2012), Budapest • **Vilmos Eszter** (1992) szerkesztő (Jelenkor Online), egyetemi hallgató (PTE BTK), Pécs •

Ára: 350 Ft

9 772060 320008